

FÜGGETLEN MAGYARSÁG

Egy szám
12
fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Mátyás király-tér 8. szám.
Telefonszám: 164.

Felelős szerkesztő:
DR. KNÉZY LEHEL.
Lapkiadó:
DR. BAJAI ERNŐ.

Előfizetési árak:
Helyben negyedévre 8 pengő.
Vidékre negyedévre 8 „

Egy szám
12
fillér.

Magyarország és a döntőbíráskodás.

A Független Magyarország számára írta: **dr. Waiko Lajos** m. kir. külügyminiszter, Baja város országgyűlési képviselője.

A békét, az emberi lélek magasabb eszményképét, melynek szent ünnepét karácsonykor üljük meg, a történelem tanulsága szerint mindaddig intézményesen biztosítani nem sikerült. A népek és államok közötti béke idáig általában csak negatívum volt: t. i. az az idő, amikor nem volt háború. Tartós béke csak ott volt elképzelhető, ahol érdekellentétek földrajzi, vagy erkölcsi okoknál fogva fel sem merülhettek.

Ez a primitív állapot azonban csak addig tarthatott, amíg az emberiség szaporodása, a haderők fejlődése és a fegyverkezési technika haladása a háborút, a béke szerves ellentétét, nemzeti, majd világcsapássá nem fejlesztette. Régebben a győztes, ki győzelmét esetleg idegen zsoldosokkal vivatta ki, még nyerhetett a háborún. Az utolsó világháború, amint az ma már szállóige, csak legyőzötteket hagyott hátra, oly súlyosak voltak következményei a győztesekre nézve is. A háború így az egész emberiségnek közös ellenségévé vált, mely ellen védelemre kellett gondolni.

Ebből a már régebben kicsírázott felismerésből indult ki a nemzetközi jog egy igen jelentős mozgalma, mely a nemzetközi érdekellentéteket békéltetési és választott bírósági szerződések útján békés módon óhajtja kiküszöbölni. Eleinte csak egymással baráti viszonyban élő államok kötöttek ily irányú szerződéseket. Lényegük abban állott, hogy bizonyos, arra alkalmas és pontosan körülhatárolt kereteken belül esetleg felmerülő viszályaik kiegyenlítését u. n. választott vagy döntőbíráskodásra bízták. Az ilyen elintézés alól azonban 1914-ig általánosan kivéve maradtak mindazok a kérdések, melyek a szerződő felek „nemzeti becsületét”, „fenségjogait” vagy „életbevágó érdekeit” érintették. Mivel pedig nincs kérdés, melyre adott esetben ezeknek a kikötéseknek valamelyike alkalmazható ne volna, a világháborút megelőző időben a döntőbíráskodásnak vajmi

kevés értéke volt a háború kikapcsolása tekintetében. Példa erre a világháború, melynek résztvevői között számos ilyfajta szerződés állott fenn.

A döntőbíráskodás elve azóta nagyot fejlődött. Azokat a kereteket, melyeken belül minden felmerülő kérdés döntőbíráskodás útján volt elintézendő, mindinkább bővíteni igyekeztek, majd — és ez már az 1918. óta tapasztalható fejlődés eredménye — egy újabb fordulat a döntőbíráskodás alól kivett kérdés-kategóriákat kezdtek általános jellegűtől megfosztani és mind szűkebben körülhatárolni. Ezen a téren az Egyesült-Államok alkották meg az eddig legelőbbre haladott szerződés-típust.

Az 1907-es hágai békekonferencia adta meg a háború elkerülésének egyik receptjét: az u. n. békéltető eljárást. Döntőbíráskodás alá inkább a jogi természetű kérdések kíváncsoznak, mint amilyenek a fennálló szerződések értelmezéséből eredő nézeteltérések. A legveszedelmesebb viszályok azonban éppen nem ezek, hanem a politikai érdekekből származó ellentétek összecsapásai, melyek a döntőbíráskodás alól különböző címek alatt ki voltak véve. A békéltető eljárás ezeket a kérdéseket óhajtja békés uton úgy elintézni, hogy a felmerülő viszály elsimitását egy bizottságra bizza, mely az elintézés módjára vonatkozólag indítványt dolgoz ki és terjeszt a felek elé. Ezeknek az indítványoknak az elfogadása nem kötelező ugyan, a békéltető eljárás azonban hosszabb időt vesz igénybe és ezalatt a legkülönbözőbb tényezőknek — mindenekelőtt a viszályba keveredett országok és a világ közvéleményének — alkalma nyílik a béke fentartása érdekében közbe lépni.

A hágai értekezlet ezenkívül egy esetről-esetre működésbe lépő bírói fórumot is teremtett, mely a világ összes államának döntőbíráskodás céljaira rendelkezésére áll. Egy általános jellegű békéltetési eljárással kiegészített döntőbíráskodási

szerződés a Népszövetség egyezségokmányában is be foglaltatik, mellyel „Állandó Nemzetközi Biróság” elnevezés alatt egy újabb döntőbíráskodási szervet is létesítettek Hágában. Ennek a bíróságnak alapszabályai közé, nevezetesen a 36. cikkben, egy fakultatív záradék vétetett fel, mely az azt elfogadó államokat kötelezi, hogy egymás közt kivétel nélkül minden felmerülő jogi viszályt döntőbíráskodás alá bocsássonak.

E sok irányú fejlődés eredményeképpen a mai nemzetközi joggyakorlatban alig képzelhető el szerződés, mely döntőbíráskodási intézkedéseket — legalább a szerződés értelmezését illetően — ne tartalmazna és ismeretes, hogy a trianoni békeszerződés is intézkedett bizonyos rendelkezéseivel kapcsolatban vegyes döntőbíráskodás felállításáról. A világháború óta a döntőbíráskodási szerződéseknek egész tömege kötötték s a szakemberek közötti típusokat és iskolákat különböztetnek meg.

Magyarország ennek az élénk fejlődésnek benyomása alatt és már csak azért is, mert hadsereg nélkül állig fegyverkezett szomszédok között jogai és érdekei védelmében békés eszközökre van utalva, érdekeinek megvédésére a döntőbíráskodás elvét ugyyszólván külpolitikája vezérelvekvett fogadta el. Romániával a trianoni békeszerződés által létesített magyar-román vegyes döntőbíráskodás működése körül támadt viszályunkat a Népszövetség előtt mindvégig elvi alapokon küzdöttük és magatartásunk világszerte tapasztalható visszhangja nemcsak számos új barátot szerzett országunknak, de a döntőbíráskodás körül még fennálló bizonytalanságok tisztázását és ezzel az egész döntőbíráskodás ügyét is előbbre vitte.

Az utóbbi években több békéltető- és döntőbíráskodási szerződést kötöttünk. Az olasz-magyar barátsági szerződés messzemenő döntőbíráskodási rendelkezéseket tartalmaz; az Ausztriával és Svájcjal kötött szerződésünk uttörőnek mondható a magyar döntőbíráskodási szerződések között; Lengyelországgal és Finnországgal kötött szerződésünk évszázados rokonérzéseknek adott érzékelhető kifejezést és legközelebb Törökországgal is hasonló szerződést fogunk kötni. Békés politikánk legfőbb zálogaként — bár e tekintetben a nagyhatalmak közül csak Németország járt elől jó példával, szomszédaink pedig még nem foglaltak állást — a Népszövetség ez évi szeptemberi ülészaka alkalmával ünnepélyesen aláírtuk az Állandó Nemzetközi Biróság alapszabályainak a kötelező általános döntőbíráskodásra vonatkozó fentebb említett fakultatív záradékát.

Tettük mindezt és követni fogjuk továbbra is ezt a politikánkat azzal a reményteljes bizalommal, hogy a döntőbíráskodás elve egészen és életképes elv, mely győzedelmeskedni fog.

Karácsonyi számvetés.

A Független Magyarország számára írta: **dr. Schober Béla**, a Magyar Nemzeti Bank vezérigazgatója, Baja város főrendje.

Közeledik a karácsony — a béke s az ember magabizallságának ünnepe. Itt az alkalom, hogy visszatekintsünk az elmúlt év karácsonyára óta eltelt időre, megállapítsuk, mennyiben haladtunk előre s mit kell még végeznünk országunk gazdasági megújulásáért.

Az elmúlt évben gazdasági életünkben általában nyomott hangulat uralkodott, amelyet még a gabonaneműek rekordtermése is csak átmenetileg volt képes enyhíteni. Sok volt a panasz, sötétek

a jóslatok, pedig ha alaposabban végigtekintünk az eseményeken, azt látjuk, hogy ha voltak is bajok, — aminthogy kétségtelenül voltak és vannak — azok sem oly súlyosak nem voltak, hogy indokolhatták volna az időnkint egészen feketén látó pesszimizmust, sem pedig nem voltak oly természetűek, hogy gazdasági életünk fejlődési irányának tartósan kedvezőtlen fordulatára engedtek volna következtetni. Mindaz, ami a folyó évben kedvezőtlen tünetként jelentkezett, nem volt egyéb,

A világhírű

Lichtman, vala-
mint **F. L. POPPER**

cipőkülönlegességek

KALAP, uri-divat cikkek,

kötött-szövöttárúk, bőrkecstyűk

FISCHER PÁL divatüzletében Baján

mint a múlt évi eléggé jelentős és nem mindenben indokolható fellendülés visszahatása, bőjtje annak, hogy gazdasági életünk számos tényezője nem látta meg azt, hogy a múlt évi fellendülés rugója jórészt a jelentékeny mértékben megnövekedett külföldi tőke-behozatal volt, Erre pedig a mainál intenzívebb belföldi tőke-képződés nélkül számításainkat annál kevésbé alapíthatjuk, mert hiszen a külföldi tőke beáramlása elsősorban a külföldi hitelnyújtási képességétől és készségétől függ.

Ha gazdasági életünk alakulásának legkiemelkedőbb tüneteit sorra vesszük, tagadhatatlanul több kedvezőtlen jelenséggel is találkozunk. Így igaz, hogy a folyó évben erősen megnövekedtek a fizetésektelenségek száma és méretei s tény, hogy a takarmánytetés rossz eredménye, — amely egyébként sem volt oly rossz, mint amilyennek híresztelték — az állattartást lényegesen megnehezíti, tagadhatatlan továbbá, hogy a kereskedelem az év folyamán mindvégig nehéz helyzetben volt. Ezzel szemben áll azonban, hogy gabonatermésünk rekordtermés számba mehet s hogy iparunk — különösen egyes ágai — élénken dolgozik. Igazolja ezt, hogy belföldi széntermelésünk ez év első 10 hónapjában 2.9 millió métermázsával volt nagyobb, mint a múlt év megfelelő időszakában és hogy ugyanez alatt az idő alatt 3.7 millió métermázsával több szenet fogyasztottunk, mint a múlt évben. S ha a munkanélküliség számában a folyó év tavaszától kezdődőleg bekövetkezett csökkenés kisebb volt is mint a múlt évben, az iparban foglalkoztatott munkások létszáma a tavalyi felett mozgott és november 30-án kerek 6.200 fővel haladta meg a múlt év november 30-i létszámot. A betétek alakulásában is van fejlődés s bár utóbbi időben a vidéken a betétek gyarapodásának lassubbodásáról vagy stagnálásáról panaszokodnak, mégsem szabad szem elől téveszteni, hogy a postatakarékpénztár s a 13 vezető budapesti pénzügyintézet betéteinek összege november 30-án, szemben a múlt év november 30-i 1028 millió állománnyal, 1362 millió pengő volt, azaz a békebeli állomány 73.3 százaléka.

Ez a lefolyt esztendő képe. Ha pedig a jövő kilátásait kutatjuk, az előttünk álló feladatok közül két megoldásra váró probléma köti le figyelmünket. Így mindegyiknél a külkereskedelmi mérlegünk alakulása igényel igen komoly megfontolást és céltudatos cselekvést. Külkereskedelmi mérlegünknek a folyó év első 10 hónapjában mutatkozó 3165 milliós passzívuma, amely kerek 16 millió pengővel haladja meg a múlt év azonos időszakában mutatkozott szintén nagy összegű passzívumot, komoly feladatokat ró mind a kormányra, mind a magángazdaságra. A kormány a maga részéről már jelentős lépést tett a kivitel szervezése tekintetében azaz, hogy elhatározta a mezőgazdasági és az ipari exportintézetek felállítását, amelyek hivatása, hogy kivitelünknek a legszélesebb körű információs és egyéb szolgálatok útján történő fejlesztésével külkereskedelmi mérlegünk passzívumát a kivitel oldalán csökkentse. A magángazdaság feladatkörebe tartozik azonban elsősorban a passzívumnak a behozatal oldaláról történő csökkentése, a termelőosztályok részéről a termények minőségének fokozása, az áraknak lehető mérséklése, a nagyközönség részéről pedig a külföldi áruk helyett lehetőleg belföldi áruk vásárlása útján. A november folyamán megrendezett Magyar Hétnek Magyar Évvé kell kiszélesednie és bele kell vennie a köztudatba, hogy hazafiatlanság egyenlő ár és minőség esetén a külföldi árut részesíteni előnyben.

Egy másik nagy problémánk nagyfokú tőkehiánnyal küzdő mezőgazdaságunk hitellellátása. Most, hogy a földreform pénzügyi megoldása is a megvalósulás terére lép, kezdetét kell vennie mezőgazdasági termelésünk reorganizációjának, különösen ami a termékek minőségét és a termelésnek az exportlehetőségekhez való igazodását illeti. Kétségtelen, hogy ebből a célból a mezőgazdaságnak a földreform finanszírozása révén előreláthatólag csak fokozatosan és lassan rendelkezésére jutó tőkéken kívül további tőkék igénybevétele is szüksége lesz. A hitellel való bővebb ellátástól azonban nem szabad mindent várnunk. Különösen nem ma, amikor a külföldi tőke még ra-

gaszkodik azokhoz a kamattételekhez, amelyek mellett hitelnek rentabilis igénybevétele csak nagyon jól megválogatott célogra történhetik. A termelés egyéb tényezőit és előfeltételeit kell ezért ma inkább figyelemre méltatnunk, amelyben soha balsikerek hatása alatt sem szabad csüggednünk s amelyet egy átgondolt és a fegyvellem szellemétől áthatott állami és társadalmi organizáció keretében kell polgártársaink munkájával

összekapcsolnunk.

Tervszerű, türelmes munka és józanság legyenek az iránymutatói annak az útnak, amelyen haladnunk kell, ha azt akarjuk, hogy megcsönkített és kifosztott nemzetünk oly erőhöz jusson, amely lehetővé fogja tenni, hogy a ma még ezer gonddal és szenvedéssel küzdő magyar lélekbe is végre beköltözzék a Karácsony békéje.

Messiásvárók.

A Független Magyarország számára írta: Schmidt Béla.

Ismét egy karácsony azóta... Gyertyafényes most is. Meleg és ajándékos-kedvű, mint a többi volt. A behavazott fenyőfák ágai aranydiók és ezüstbe rejtett cukorkák terhétől roskadoznak. Angyal ül a lomb mélyén, a fény mögött s csak aki lélekkel nézi, csak az látja gyémánteres szárnyait. Csak aki lélekkel hallgat, csak az hallhatja meg a legemberségesebb égi szózatot: Béke.

Angyali üzenet ez: Béke.

Palota és kunyhó uniformizálódnak a hallatára s nagy, belső, öröktől való rokonság ölelkezteti össze valahogy ezt a szétszórt, gyűlöletben, hazugságban szerteest világot.

Mert ez a titka a földreszállott krisztusi gondolatnak. Ez a kitéjesült, végtelen harmónia, mely mindent átfog, lélektől-lélekig ivel és testvértelen embermilliókból kenyérharc és kétségbeesés között is a megváltásban való apokaliptikus találkozás nagyszerű békéjét bugyogtatja felénk...

Megváltás!

Soha annyira, mindent magába ölelően nem jaldult bele az emberiség sorsába ez a csodálatos keresztény gondolat, mint ma.

Az európai kultúra minden hanyatló korszakának meg volt a maga farsza, mely tulmutatott a romokon. A dekadens római világot, a népvándorlás hőmpölygő, pogány borzalmait kiengesztelően ragyogta be a kereszt. A középkor végén sanyalódó milliók sorsa fölé lendült a humanizmus, mely a történelmi fejlődés, a feudalizmus ezeregy utvesztőjében elkal-

lódott emberi szívet dobogtatta meg újra. S a forradalmak horizontján ott lobog a szabadság, mint a felkelő nap, melynek sugarai bevezrik ugyan, de meg is termékenyítik a XIX. század feltörő gyermekét.

És ma?

Tartalmukat és hitelüket vesztett ideálok kísértének a nagy világégés fekete romjain. A nagy mechanizmus, melyet a haladás ezeregy ábrándja fűtött, roncsolt kerekkel cipeli a maga terhét s az a probléma-többség, melyet az 1918-as katasztrófa dobott Európában felszínre, megoldhatatlanságában tovább égeti, sorvasztja ezt a ziháló, roskadozó gépezetet.

Csupa halálos megtorpanás mindenfelé, láz és felgyülemelő körtünet. Fáj a hit. Fáj a jog. Fáj a kenyér. Fáj az ágyutalpak alá gázolt milliónyi élet. A permanens gazdasági krízis mögött széteső gazdasági kulturák, dübörgő léptű szociális kérdések rohamoznak a szín felé s ebben az iszonyatos áradatban mintha elsüllyedt volna már a fal, melyet a gloire népe hevenyészett győzők és legyőzöttek közé.

A hazugság, ha történelmi küldetést varrnak is a nyakába, hazugság marad. Mindig és mindennütt. A népek életében is.

A gondolat azonban, mely ennek a szerencsétlen kornak Messiása lehetne, nem ért még el a bethlehemi jászolig.

És mi?

Ezer éve vagyunk itt a Duna táján az igazság Messiásvárói. Ezer esztendeje vergődünk a magyar karácsony felé. Voltunk martirjai

TÁRCA.

Magyar írók karácsonya.

A Független Magyarország eredeti tárcája.

Írta: Dr. Vajda Gyula.

a bajai áll. női felső kereskedelmi iskola igazgatója.

Nehéz a magyar író sorsa, ismét a sorsharag állt melléje. Sok-sok írója van a csonka hazának, sok-sok könyv kerül a piacra; szinte elárasztják a kiadók, kereskedők, ügynökök a közönséget, még ingyen is hirdetik a könyveket. Pedig a magyar olvasók tábora megcsapant, a középosztály nehéz viszonyai, a nincstelenség megakasztották a könyvvásárlást; az olvasóvágy csaknem kizáróan az újságokra, az egyesületi könyvtárak kötetére szorítkozik. A nagy miniszter, a magyar kultúra őre, az újságok terjesztésében látja a könyvvásárlás fogyatékoságát: a napi, főleg a heti, a vasárnapi újságok százdalalás számai egy hétre való olvashatóságot adnak az előfizetőknek. Igaz, hogy az újság-

írás a tülekedő versennyel mérhetetlen arányokat öltött; de inkább formában, terjedelemben, mint tartalomban. Ma az újság nem a szépirodalmi részt követi; a közönség szájaize szerint rémes történetekre, szenzációt hajhászó cikkekre törekszik. Az újságok tele vannak gyilkosságokkal, katasztrófákkal, idegölő eseményekkel. Nem a kedélyes hírek érdeklik az olvasókat, hanem a törvényszéki tárgyalások perverz részletei, a bűnkrónikák, melyekkel olyan mértékben, mint ezt az újságokban olvassuk, nem érdemes foglalkozni. Hol van a régi újság zamataja, érdekes meseszövege, hol vannak Mikszáth Kálmán tréfái, regényei, Katángy Menyhért levelei, a Tisztelt Ház karcolatai... Eltűntek. Itt-ott találunk egy-egy szépíró, tartalmas közleményt, felfedezést, akad néhány érdemes vezércikk is; de ezeken is átfut a közönség és keresi azt, amire éhes; ha nem is épen bűnös eseteket, de legalább léha vicceket, betű-, szótag- és keresztretjvényeket.

A magyar írók nem jutnak el a

közönségig. Ki olvas ma két-háromkötetes regényeket?! Ezt a felkiáltást az értelmiség egyik tagjától, egy meglehetősen magas társadalmi állású embertől hallottam. Igen, ki olvas ma egyáltalán könyvet! Olvasnak, de csak ponyvát, szerelmi históriát, rémregényt; ezeknek címlapjáról leri a könyvnek sivar tartalma. Még a jobb magyar termést is kiélezett feliratok díszítik; majd mindegyiknek tengelye a szerelem. A szerelem maga az élet, az élet legnemesebb érzelmé. De nem erről regél a mai elbeszélő, hanem a testi szerelemtől, az élvezetvágytól, az élet rütságairól, melyek nem a nemes emberi érzéseknek, tetteknek, hanem az állati ösztönnek rugói.

Az irodalomból hiányzik az egészség, a józanság, a tisztaság. Tele van fertővel, mocsárral, hínárral. Alig van mű, melynek tiszta levegője, kedves élménye, lelki finomsága elringasson, éltesen, tápláljon, üdítsen; még a nyelv, a mi édes, zengő magyar nyelvünk is valamilyen csodálatos keveréke lett a tömegizlésnek, a tömegbuta-

ságnak, a tömeghisztériának. Ma nem azt tekintik, hogyan írnak Herczeg Ferenc, Csathó Kálmán, Zilahy Lajos; ma mindenki mohó vágygal, beteges hajlammal valami különösrre vágynak. Nem a könyv márkája a fő, hanem a címlap kiabáló éktelemsége, mely mint valamely cirkuszba, csalja, csábítja a közönséget. Panem et Circenses! A kenyérre éhes nép legalább nemtelen vágyainak kielégítését követeli.

S az író legtöbbször kénytelen megalkudni a viszonyokkal. Torzkepeket fest, görbe tükröt, az élet dzsungeléből meríti alakjait; hősei kalandorok, hősnői perditák. Jól mondotta Rákosi Jenő, beteg a magyar irodalom. De nem is a magyar írók, idegen írók jelentéktelen művei fertőzik meg irodalmunkat. Még sohasem jelent meg annyi külföldi író magyar fordítása, mint ma. Szinte ontják a gépíriások, a szedőgépek ezeket a könyveket. Vannak kiadók, kikiélt magyar műalig jelenik meg, mind csupa fordítás; még nagy kiadónk is szeretettel ápolják a külföldi

Európának, zászlóvivői megváltó gondolatoknak, vérző katonái a jognak.

Pajzs és kard voltunk.

Bíró és tanu abban a hosszú perben, mely a haladás mindenek fölött való elsőbbségét vitatta nem is nemzeti, de egyetemes emberi érdekek jogán.

A történelem nem egy itéletét szövegezte magyar bölcsesség és magyar lendület, de nincs kora, dátuma, tíz hosszú századnak, mely valaha is vádlottként állott volna a fórumon.

Mert 1914 se bennünket vádol...

A Nyugat elé robbant magyar heroizmus megannyi áldozatos léte tíz esztendő messzeségben, társ-talanul, tisztán lobog ma is. A

Karácsonyi ajándék.

A Független Magyarország számára írta: *Sándor Pál* országgy. képviselő, az OMKE elnöke.

Néhány nappal ezelőtt az új pénzügyminiszternél jártam. Vázoltam előtte a magyar közgazdaság mai rendkívül súlyos helyzetét, amelyben együtt szenved mezőgazdaság, ipar és kereskedelem. A kereskedelem helyzete csak annyival súlyosabb az egyéb termelő rétegek helyzeténél, mert a kereskedelemnek egészen speciális nehézségekkel kell küzdeni. Küzdenie kell a meg nem értéssel, a kereskedelem jelentőségének félreismérésével, aminek gyakorlati kihatásai: államilag támogatott alakulatokkal való egyenlőtlen verseny s főleg olyan adóügyi nehézségek, amelyeknek a megszüntetéséért esztendőket óta hiába küzd, érvel, harcol a kereskedelem.

Csak a fényűzési adóval kezdem. Németország eltörölte, Ausztria leépítette, Csehország a jövő évben szünteti meg. Vajjon azért történik-e mindez, mert ezeknek az országoknak nincs többé szükségük a fényűzés magasabb megadóztatására? Talán ott már megszüntek azok a viszonyok, amelyek indokoltá teszik szociális szempontokból ennek az adónemnek a fentartását? Nem ezért. Hanem azért, mert ezeknek az államoknak a pénzügyi vezetői belátták a fényűzési adó romboló hatását. Belátták azt, hogy a fényűzési adó fentartása eltereli orszá-

kalmárpóz, mely a népszabadság, a kultúrmentés hazug köntösében messiáskodott a Volgától Wilsonig, hiába hessegette felénk a felelőség iszonyatos árnyát. Ez az árny mozdulatlan és hallgat még. Félig láthatatlan, de bontakozó konturjai már történelmi rávilágításban mutatják ennek a grandiózus ügynek bujkáló bűnösét.

Mi, karácsonyváro magyarok emelt fővel állunk és várunk ebben a derengésben.

Az idő, mely korunk Messiásával áldott, decemberi zimankóban, roskadozva kopogtat nyughelyért. S az igazság utszélre csapott, bethlehemi kunyhója nagyszerű missziók komolyságával kémlel bele ebbe a vajdó éjszakába...

gunkból az idegenforgalmat. Teljesen megszünteti a műipart, fejleszt a csempészést. Elvonja tehát a kereskedelem forgalmát, kiviszi a fogyasztókat a külföldre és mindent anélkül, hogy abból az államban komoly jövedelme volna.

Ezért kértem a pénzügyminisztert arra, hogy a fényűzési adó alá eső cikkek jegyzékét lényegesen szűkítse meg s ha fenn akarja tartani ezt az adónemet, tartsa fenn az ékszerre, tartsa fenn a pezsgőre, vagy a francia parfüm-re, de ne adóztassa meg luxusadóval a varrólányok vasárnapi selyemruháját és a kishivatalnokok nyakkendőjét.

Karácsonyi ajándékként kiadott most a pénzügyminiszter egy fényűzési adórendeletet. Eltörölte egy pár cikkről — valóban közszükségleti cikkekről — a luxusadót.

En a pénzügyminiszternek ezt a rendeletét valóban karácsonyi ajándéknak tekintem. Nem azért, amit az betűszerint tartalmaz. Mert elvégre a nyakkendőnek, az esernyőnek és a kvarglinak a fényűzési adó alól való mentesítése már évek óta logikus lett volna és így ebben önmagában nem látok karácsonyi ajándékot. Ezt már Bud János is megtehetné volna.

De karácsonyi ajándékot látok abban, hogy akadt végre egy magyar pénzügyminiszter, aki meg-

indult a helyes uton. Végre gondolkodik a miniszter azon, hogy a gazdasági élet követelményeivel számolva, le kell szállítani az adókat, meg kell szüntetni a kereskedelem legégetőbb sérelmeit, hogy

itt tarthassuk a magyar fogyasztót, hogy egyenlő fegyverekkel versenyezhesünk a külfölddel s hogy a kereskedelem megkeresse az állam számára a szükséges adóösszegeket.

A pénz utja.

A Független Magyarország számára írta: *dr Makai Ernő*, a Belvárosi Takarékpénztár R. T. vezérigazgatója

A rómaiaknak volt egy különös istenük: Janus, ennek a Janus istennek az volt a nevezetes tulajdonsága, hogy kettős ábrázatot hordott, amennyiben egyik arcával a múltba, a másikkal pedig a jövőbe tekintett. Ilyen Janus-maszkot kell felvennünk nekünk is, ha az év végén egy pillantást akarunk vetni az elmúlt év pénzügyi eseményeire és ha evvel kapcsolatban a jövőbe akarunk tekinteni, hogy megrajzolhassuk magunknak a várható fejlődés képét. Lássuk tehát, melyek azok a tapasztalatok, amelyekre az elmúlt év folyamán szert tettünk és állapítsuk meg, melyek azok a tanulságok, amelyek alapján talán biztosabb lábbal lépkedhetünk a jövő év pénzügyi labirintusában.

Pénzügyi szempontokból az elmúlt esztendőnek legkimagaslóbb eseménye az a váratlan fordulat volt, mely az amerikai pénzpiacra következett be. Az év közepéig Amerika, pénzügyi szempontból, valósággal a bőség szarúja volt Európa számára; sok millió és millió dollár talált utat Amerikából Európába és túlzás nélkül mondhatjuk, hogy nem volt az a komoly pénzügyi terv Európában, amelynek megvalósítására nem lehetett volna Amerikában pénzt szerezni. Az amerikai bankcégek valóságos versenyfutást rendeztek a jobb európai üzletek megszerzésére; állandó képviselőket tartottak Európában, sőt a nagyobb amerikai ügyvédi cégek fiókokat nyitottak Párisban, Brüsszelben, Berlinben abból a célból, hogy a nagy tranzakciók legális alakszerűségének elintézése körül könnyebben állhassanak amerikai megbízók rendelkezésére.

Ezt a reánk nézve oly kedvező folyamatot megakasztotta az év derekán az a körülmény, hogy a sok amerikai tranzakció eredményeképpen az Északamerikai

Egyesült Államok jegybankjai ércéskészletükből 500 dollárt vesztettek el, ami valutáris okokból, azaz a dollár fedezete szempontjából odaát agályossá tette a helyzetet. E kedvezőtlen jelenség ellen az amerikai jegybankok úgy védekeztek, hogy a hivatalos kamatlábat rövid időközökben 3 és fél százalékról 5 százalékra emelték fel és midőn ez sem használt, akkor szelíd nyomással igyekeztek odahatni, hogy a bankok szüntessék be a lombardkölcsönök folyósítását abból a célból, hogy minél nagyobb tőke álljon a legitim hitelek kielégítésére a közönség rendelkezésére.

E körülménynek hatása alatt a pénz Amerikában anyira megdrágult, hogy a tőzsdei forgalom alapjául szolgáló lombard kölcsönök céljaira hónapok óta csak 8—10 százalékos kamat mellett lehet Amerikában pénzt szerezni, sőt voltak napok, amikor a kamatláb 12 százalékra is emelkedett.

Ez a helyzet előreláthatólag csak akkor változhatik meg gyökeresen Amerikában, ha az az 500 millió aranydollár, amely kiáramlott az elmúlt esztendőben Amerikából, ismét visszafolyik az amerikai jegybankok trezorjaiba. Pesszimista körökben még ennél is tovább mennek és azt mondják, hogy 500 millió aranydollár nem is elég abból a célból, hogy az egyensúly helyreálljon a bankjegyforgalomban és az aranyfedezet között. E célra 500 millió aranydollárnál nagyobb összegre volna szükség, mert a hitelügyek Amerikában évről-évre szaporodnak és így évről-évre a pénzforgalomnak is szaporodnia kell. Ha tehát a hivatalos körök súlyt fektetnek egészséges arányra a pénzforgalmi eszközök és az aranyfedezet között, úgy az aranyfedezetnek évről-évre néhány száz millió aranydollárral szaporodnia

Regényírók terjesztését. Meg kell, meg akarunk ismerkedni a külföld irodalmával, de csak a javával: fércmunka, utánzat nálunk is akad elég. Ezek a külföldi regények olcsóbbak, jobban, könnyebben terjednek; alig-alig védekezhetünk ellenük. A mai olvasótábor szinte lesi ezt a divatos narkotikumot. Tudja, érzi, hogy méreg; de édes, mámoros méreg, mint a haris, kokain, ópium. A barlanglakta emberiség sohasem vész ki, a bête humaine, az állat az emberben, mindig megszólal.

Zola és a naturalisták tükörképet mutattak az emberiségnek. Náluk a faji ösztön, az állati szerelem bizonyos klasszikus celzatosággal párosult. Mi sem mutatja jobban a mai ízléstelenséget, mint az, hogy a mai olvasótábornak Zola, Maupassant, Bourget nem is kellene, Flaubert sem igen érdekli őket. A magyar naturalisták közül is csak azokat keresik, akik erősen átszappannak az erotikum mesgyéjére. Móríc Zsigmond, Surányi Miklós helyett Erdős Renée a bálványuk; Báró Herczföld Clarisse,

a Meztelen Táncos és hasonló giccses jutnak el a tízezres példányszámokig.

Ma már ingyen is hirdetik idegen íróknak jól-rosszul összeválogatott műveit. Ezeket drágán kell megfizetnünk. Nemesak azért, mert bizony mégis csak behajtják a kötetekért a két-három pengőt, hanem főleg azért, mert ezek a könyvek kiszorítják a magyar írókat. Megrendelik könnyelműen a hangzatos hirdetések ajánlotta műveket, hónapokon át nyögik a részlettörlesztéseket és ha egy igazán jó magyar műre sóvárog a lelkük, erre már nem jut. Nézzünk csak széjjel, hány magyar házban vannak meg a magyar klasszikusok, van meg a teljes Jókai, Mikszáth, Herczeg Ferenc, van meg az egykötetes Petőfi, hogy más műveket ne is említsek? Hány magyar házban van egyáltalán könyvtár, könyv, minden háznak legfőbb, legnagyobb dísz, egyedüli ékessége?!

Legutóbb több gyűjteményes válnalat jelent meg. Jókai műveiből újabb 50, a magyar klasszikusok-

ból 40 kötet, Herczeg Ferenc művei 30, Molnár Ferencé 20 kötetben. Csathó Kálmán is kiadta műveit, Krudy Gyula, Szederkényi Anna műveit is hirdetik. A vállalkozás nem hiányzik, bizonyára vevő is akad. Dícséretes a kiadók áldozata. A jó könyvnek különben mindig volt, van és lesz kelete. Vannak még egyesületek, akadnak könyvgyűjtők, van még néhány „elmaradt” magyar, aki többre becsüli Gulácsy Irénnek erőteljes magyarságát, a Fekete völgyeket, a Hamuesőt százkettenyi ipari terméknél, azoknál az örökké névtelen mesterembereknél, kik nem írják, hanem valósággal gyártják regényeiket.

Nem lesz valami gazdag a magyar írók karácsonya. Kerül majd könyv a karácsonyfa alá; egy-egy jobbízű családapa, vőlegény, jóbarát a mai magyar irodalom nemes veretű példányával vagy a régi írók műkincseivel megajándékozva majd szeretteit; de a legtöbb könyv ezzel az alkalommal is a könyvtárak polcain marad. Könyvet, komoly értéket, ma nem

vásárolnak. Igaz, nem is tellik. De akinek megvannak az anyagi eszközei, azok sem vesznek könyveket. A könyv sohasem volt a gazdag emberek vágya; a könyvet a középosztály, az értelmiség szerette. Könyvnel nagyobb érték nincsen. Egy díszes könyvtár többet ér műkincseknél. Eljön még ennek az ideje is. A magyar irodalom mindig kiheverte a válságos korszakokat; éltető szelleme egészséges, nemes nedvet, életerőt öltött a magyarságba. Most is így lesz. Herczeg Ferenc Hídja mindig élménye lesz a magyar társadalomnak.

Karácsony a szeretet ünnepe. Szeretet fűzze össze a magyarságot, a magyar írókat. Adják meg újból egymásnak, ami őket megilleti: az író eszmét, gondolatot, varázst, tartalmat, a közönség lelkesedést, életkedvet, olvasásvágyat. Ne ügynökök akasszák az olvasók, gyűjtők nyakába a könyveket, a magyarság a maga páratlan szeretetével forduljon a magyar írókhoz és merítsen azokból hitet, eszmét, lelkesedést — a maga, a haza és a magyar jövő számára

kell, hogy fentartható legyen az az arány, amely fennállt akkor, amikor az arany kiáramlása Amerikába megindult.

Sajnos, nincs sok kilátás arra, hogy ez a helyzet rövid időn belül Amerikában megjavuljon. Az arany ugyanis megváltoztatta útját; a háború óta állandóan az Egyesült Államokba vándorolt minden arany mennyiség egyenesen az aranybányákból, mert csak az amerikai jegybankok voltak abban a helyzetben, hogy aranyat vásárolhassanak. Mióta azonban megkezdődött Európában az egyes államok pénzügyi rekonstrukciója és ezzel kapcsolatban a jegybankok aranykészletének a kiegészítése, az arany megkezdte újabb vándorútját és nem Amerika, hanem Európa felé áramlott, sőt amint láttuk, maga után vonta az amerikai pénzkészletnek jelentékeny megcsappanását is.

Ugyanabban az időben, amidőn az amerikai jegybankok a legnagyobb erőfeszítéssel törekedtek arra, hogy megakadályozzák arany készletüknek kiáramlását, Európában is mélyreható valutáris reformok következtek be, amelyek az aranykészletnek megfelelő felhalmozódását vonták maguk után. A reformok tekintetében első helyen áll az Angol Bank: a Bank of England, amely a háború alatt kibocsátott állami papírpénzt konvertálta bankjegyekkel, ami szükségessé tette az Angol Bank aranykészletének gyarapítását.

Ugyanebben az időben következett be a francia frank stabilizációja is, ami olyan jelentékeny aranykészletnek a felhalmozódását tette szükségessé, hogy ma a Francia Bank ismét egyike az elsőnek azon intézetek közül, melyek valutáris célokra a legnagyobb értékkel rendelkeznek.

Ezek a világgazdasági jelenségek képezték hátterét az elmúlt évben a mi pénzügyi helyzetünknek. Magyarország adós állam s így csak természetes, hogy a nemzetközi pénzpiac terén bekövetkezett változások nem maradtak hatástalanok nélkül Magyarországon pénz- és hitelleterére sem.

A fordulat nálunk is bekövetkezett az év folyamán, még pedig kedvezőtlen irányban. A pénz- és hitelleter terén az elmúlt évben el voltunk kényeztetve. Dacára a nagy tökeszegényességünknek, 1926 augusztus vége óta 6 százalékos hivatalos bankkamatlábbal tudtunk boldogulni és azokból a tőkéből, amelyeket oly készséggel kölcsönzött Amerika Európának, nekünk is bőven jutott. Ez idő szerint mintegy egy milliárd pengőre lehet becsülni azt az összeget, amely a pénzügyi rekonstrukció óta beáramlott Magyarországra. Az események azonban ez év nyarán elválták ennek az áramlatnak az útját és azóta bizony ritkaságszámba ment, ha néhanapján egy-egy magyar emisszió sikeréről lehetett beszámolni.

A megváltozott helyzetnek valutáris hatása nálunk sem maradt el. Miután megszűnt a külföldi tőkének beáramlása, a Magyar Nemzeti Bankkal szemben az igények megnövekedtek és így a bankjegyforgalommal kellett részben pótolni azt a tökemennyiséget, amelynek beáramlása a megváltozott viszonyok folytán elmaradt. Hozzájárult ehhez még az is, hogy a Magyar Nemzeti Bank devizakészlete is megcsappant,

mert csökkenés állott be a külföldi fizetési eszközök beszolgáltatásában.

Mіндеzen körülmények hatása alatt a Magyar Nemzeti Bank kénytelen volt a hivatalos bankkamatlábát 6 százalékról 7 százalékra felemelni és ezzel jelezni azt, hogy óvatosabban kell bánni a mobil tőke felhasználásával, mert a rendelkezésre álló források kezdenek bedugulni. Egészen természetes, hogy a Magyar Nemzeti Bank sem állhat korlátlan mértékben a hitelkereső közönség rendelkezésére, mert különben túlságosan megromolnék a fedezeti arány a bankjegyforgalom és az arany-, illetve a devizakészlet között.

Ha az elmúlt év eme tapasztalataiból le akarjuk vonni a tanulságokat a jövőre nézve, úgy a következő eredményre jutunk:

1. Mindenekelőtt arra kell törekednünk, hogy a pénz- és hitelpolitikában mennél jobban alkalmazkodjunk a külföldi helyzethez. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy ha pénzbőség idején pénzt kínálunk külföldről, vegyük azt igénybe, hogy legyen tartalékunk arra az esetre, ha a pénzszűke beálltával a külföld elzárkózik előlünk.

2. A külföldi tőke útját hozzánk minden rendelkezésünkre álló eszközzel egyengetnünk kell. Nem szabad barrikádokat emelnünk a külföldi tőke beáramlása elé, mert ezzel elveszítjük a külföldiek szimpátiáját, amire pedig a pénzügyi és gazdasági konszolidációnk tökéletesítése érdekében nagy szükségünk van még.

3. Elő kell segítenünk a belső tőkeképződést, a takarékosági szellem ápolása és az állami kiadások csökkentése útján. Ép az a körülmény, hogy a külföldi tőke segítségével időről-időre elapad, legmeggyőzőbb érv a mellett, hogy a gazdasági rekonstrukció munkájában igyekezzünk — amennyire lehet — a saját tőkeerőnkre is támaszkodni.

Ezek azok a tanulságok, amelyeket az elmúlt év tapasztalataiból lezárhatunk. Ha ezeket a tanulságokat megiszívleljük, akkor talán könnyebben tudunk majd megbirkózni azokkal a nehézségekkel, amelyekkel a következő esztendőben a pénzdrágaság és tőkehiány eredményeképpen, sajnos mint tartós jelenségekkel egyelőre még számolnunk kell.

HORTOBÁGYI JUHTURÓ
Mindenütt kapható! Termelt: Orsz. Magyar.

Tejszövetkezeti Központ
Budapest, I., Horváth Miklós-ut 119 121.

Tetszetős svájci zseborák jótálással 5 pengő. Mig a készlet tart, utánvétellel küldi **Otthon Szövetkezet** szétküldése, Budapest, Károly király ut 7.

Budapesti ut 43. sz. a Flórián-uccára nyíló sarokház több évtizedes szatén-üzlettel és korezmával betegség miatt eladó, esetleg kiadó és azonnal átvehető.

Gazdasági élet és politika.

A Független Magyarország számára írta: dr. Marschall Ferenc, a jánoshalmi kerület országgyűlési képviselője.

A jövő gazdaság-történet írója, aki meg fogja írni Magyarország 1920. óta eltelt nyolc esztendőjének gazdasági és pénzügyi korpét: ha pregnánsan akarja jellemezni ezeknek az éveknek gazdasági küzdelmeit, három etappot kell, hogy megkülönböztessen.

Az 1920-tól 1924-ig terjedő időszakról tárgyaló fejezet címűl bátran odairhatja: A beteg optimizmus kora. Mert ez a korszak volt az, amikor a háború és forradalom után visszamaradt irtózat romhalmaz a társadalom egy nagy részét nemhogy építő munkára serkentette, hanem ellenkezőleg a gazdasági élet sok ezer és ezer tényezőjénél a horribilis papírnyereségek rózsaszínű ködjében egy mindenképpen, végzetes optimizmust kellett életre. Es azt tartván, hogy tőzsdézésből és spekulációból is szépen meg lehet élni, a munkát egyszerűen detronizálta és nem törődve a holnappal, egy a dolgozó magyar nép széles rétegei által drágán, nagyon drágán megfizetett farsangban élte ki magát.

A magyar finacpolitika szinte tehetetlenül állott ezzel a gazdasági vitustáncsal szemben és amíg a fekevesztett éhes spekulációt napról napra újabb és újabb papírtömegekkel kellett tömnie, ennek kikerülhetetlen összeomlása az állam financiáit is csaknem maga alá temette. Az inflációs évek adópoliikája ugyanis önmagát emészette fel, amikor folyton hanyatló értékű pénzben kapta meg a kincstár azokat az összegeket, amelyek kivetésük idejében legalább megközelítőleg még reális értéket képviseltek. A hanyag vagy rossz adófizető valósággal prémiumot kapott, mert minél tovább várt, annál értéktelebb pénzzel fizethette ki köztartozásait. Amint, hogy abban az időben pl. a Jegyintézet is borzasztó veszteséget szenvedett, amikor a valósággal nemzeti ajándékot jelentő hitelekkel folyton romló koronában kapta visszafizetve. Ez a közgazdasági és pénzügypolitikai harakiri egyáltalában nem döbentette meg a közönség spekuláló részét, mert beteg optimizmusában egyszerűen nem volt hajlandó tudomásul venni Cassandrák jóslatát: hogy a fák nem nőnek az égig.

Ezt a romboló, önmagát fel-faló irányzatot, az 1924-es év állította meg, amikor kezdetét vészi a második etappe, amelyet a jövő történetírója a „szanálás” gyűjtő cím alatt foglal majd össze. De elnevezheti gazdasági Katzenjammernek is. A szomorú emlékü inflációs évek lázrohamaiktól megviselt gazdasági szervezet meggyógyulásának conditio sine qua non-ja az állami költségvelésben az egyensúlyállapot létrehozása és a valuta stabilizálása volt. Minden tárgyilagos tényezőnek el kell ismernie, hogy mind a két feladatot pénzügyi kormányzatunk aránylag rövid idő alatt fényes eredménnyel megoldotta. A magyar politikai közéletnek természetesen joga van ahhoz, hogy ennek az eredménynek eredőit bírálat tárgyává tegye. Mielőtt azonban ehhez bárki is hozzáfog, úgy vélem, számot kell magának adnia arról, amiben az

annyszor kritizált „szanálás” nemcsak pénzügypolitikai szempontból, de közéletileg is értékes eredményeket produkált. Ha ezt a követelményt tartjuk szem előtt, lehetetlen rá nem mutatnom a szanálásnak arra a legbecesebb közéleti konzekvenciájára, hogy a magyar közszellemet inficiáló szerecselovagok garázdálkodásának véget vetett. Pénzünk romlása megállott, állandó értékemőnk lett s elmúlt a kevesek jó konjunkturája: a munka nélküli kereset lehetősége, sőt azt is megértük, hogy az üzleti kalkuláció biztosabb bázist nyert. A tőzsdézés lázálmai is békét hagynak az embereknek, akik rájönnek arra, hogy igazi értéket csak a munka produkálhat. A nagy közönség végleg kiábrándult a Szabadság-teri palota bachanáliáiból, a spekulálásból, a hazardirozásból s nagyon sok légből felfújt gazdasági nagyság a szemek előtt omlott össze.

A harmadik gazdasági etappot most éljük. Hogy ennek a korszaknak milyen elnevezést fog adni a gazdaságtörténelem, nem tudjuk. Mi legszívesebben a revízió korszakának szeretnők elnevezni. Itt nem külpolitikai értelemben használjuk ezt a szót, amelynek ebben a vonatkozásban olyan nemes és felbecsülhetetlen veret adott a nagy angol Lord. Azonban nemcsak a nemzetközi politikában, hanem közgazdasági életünkben befelé is sok minden revízióra szorul. Egy részét ennek a revízióknak már elvégezte a közgazdasági élet, amikor likvidálta az inflációs korszak nyereségeit, melyek csak látszatnyereségek voltak és rájött arra, hogy az inflációs korszak veszteségei komoly realitások, amelyeknek nyomasztó súlyát nem egy vonatkozásban még ma is érezzük.

Azonban ennél a megállapításnál nem lehet megállnunk. Ugy látjuk, hogy a gazdasági élet jelenségeinek organikus revidálására van szükség, ami előfeltétele a magángazdaság megizmosodásának. Az állami pénzügyek stabilitásának ugyanis nem lehet szilárdabb bázisa, mint a zavar-talanul dolgozni és termelni tudó magángazdaság. Ezen a téren a szanálás befejezése óta sok minden történt az utóbbi két évben és ha közgazdasági életünknek még mindig vannak fájó pontjai és sebei, ez részben világgazdasági okokra, részben pedig arra vezetendő vissza, hogy a gazdasági élet alátámasztása nem egy minden összefüggésében átgondolt program alapján, hanem legtöbbször incidentaliter ment végbe. Sokszor a politika rontott a közgazdasági elgondoláson, máskor meg a partikuláris termelési érdek rontott a politikán. Már pedig a közgazdasági politika olyan finom instrumentum, mely nem bírja el a napi politikából behulló homokszemét sem. Hogyne érezze meg — sokszor helyrehozhatatlanul — egy-egy politikai közáport.

A kormányzat ezidőszent tudvalevőleg azon fáradozik, hogy gazdasági programját egy szervegösszé formálja, teremtőrendet vigyen bele és kiszakítsa abból a hullámszóból, amibe a napi

A Városi Drogériában karácsonyi és újévi ajándékok,

Baján, Vörösmarty-uca 1. sz. a.

Kazetták stb. nagy választékban. Olcsó ajándéktárgyak.

események belesodorták. Mi más ez, mint egy nagy revíziós munka, amely számbaveszi a gazdasági élet egész komplexumát, hogy az ad hoc megoldásoknál oly sürűn beleszúzó hibákat egy organikus átgondolt koncepcióval helyettesítse. Nagy örömmel kell, hogy eltöltsön ez mindenkit, aki hiva annak, hogy a nemzet közgazdasági életét ne karitativ, hanem intézményes alapon biztosítsák.

Gazdasági életünk harmadik etapja ilyen elképzelés mellett

közgazdasági életünkre csak gyümölcsöző eredménnyel járhat. Mert abban, hogy előző két etapp mesterséges, vagy szükségszerű kilengései után gazdasági életünk nagy problémáit vesi elő a kormányzat és egy átfogó programba beleillesztve igyekszik majd ezeket a sorsdöntő kérdéseket is megoldani — mindenképpen biztató jelet kell látnunk arra, hogy nálunk is bekövetkezik az, amit a németek „Ankurbelung der Wirtschaft”-nak neveznek.

is, kik állami tanítóképzőkből kerültek ki. Ilyen tanító volt Bácskában szép számmal s alig volt közülük egy-kettő, aki hazája iránti kötelességét illetően megtántorodott.

Tehát ezen utóbbi megállapításomban jelzett ellenszenv a nemzetiségi vidékeken beállított állami tanintézetekkel szemben nem volt indokolt. Természetes, hogy a magyarok által lakta vidékeken is sürűn kellett volna az állami népoktatási tanintézeteket felállítani! De ez egy elhibázott kulturpolitika volt, mert a magyar községek a legtöbb esetben függetlenségi érzelműek, vagyis „rossz fiúk” voltak s így az állam kegyeiből vajmi keveset élveztek. Így állott elő az a szomorú helyzet, hogy kellő számú iskolák hiánya miatt éppen a magyar vidékeken nagy volt az analfabéták száma. Ezen is segített az utolsó időkben gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszterünk, aki zseniális módon teleplántálta a magyar tanítványokat áldásosan működő állami, községi és felekezeti jellegű népoktatással.

A fenti megállapítással egyáltalában nem akartam érinteni a Bácskában működő, magyar nyelvű népoktatási tanintézetek működését. Ezek is mindannyian derekasán megállottak helyüket s vetekedtek működésükben az állami jellegű tanintézetekkel. Itt különösen ki kell emelnem a zárdai r. kat. szerzetes tanerőket. Ezen tanerők ellen nem egy ízben hallottam azt a kifogást, hogy egyoldalúan nevelik a tanulóifjúságot. Ezen egyoldalúság alatt a vallásos nevelést értették. Ezt a nézetet sem osztottam soha, mert nem baj az, ha különösen a leánytanulókat vallásosan nevelik, — sőt ugy kellem annak mindenhol történnie! De eltekintve ettől mindenkor nagyrabecsültem a szerzetes tanerők munkásságát azért is, mert a magyarosítás terén nemzetiségi vidékeken mérhetetlen eredményt értek el. Szinte csodaszámba ment hivatalos látogatásaim alkalmával megállapított azon tény, hogy azok a kis német és szláv anya-

nyelvű iskolás gyermekek a népoktatási első osztályában a tanév végével már kifogástalanul beszélték ékes magyar nyelvünket. Tehát ha a szerzetes tanerőknek más érdemeik nem is volnának, már ez az egy is elég, hogy a társadalom megbecsülje őket, — amellet még a legolcsóbb tanerők is.

Ezen megállapításaim kapcsán meg kell még említenem, hogy Bácskában a népoktatási alaptörvény igen termékeny talajra talált, aminek két főoka van. Az egyik a vármegye előnyös gazdasági helyzete, a másik pedig az a sokatjelentő körülmény, hogy Bács-Bodrogvármegyének közigazgatási hatóságai és egyes vagyonosabb lakosai mindenkor igen meleg és megértő érdeklődést tanúsítottak a megye kulturális fejlődése iránt. Hogy csak mást ne említsék: itt voltak a báró Rudits-féle tanítói és tanulói jutalmak. Ezen jutalmak a báró Rudits-féle nagy tanügyi alapítványnak voltak a kamatai, melyek évente sok ezer koronára rugtak s évente lettek az érdemes tanítók és népoktatási tanulóik között kiosztva. Ezen tanítói jutalmak közt volt több 300 koronás is, ami a békebeli időkben igen jelentékeny segítség volt a nemzet napszámosságának. Kevesen — talán a régi tanerők közül még életben lévők — tudják azt a körülményt, hogy Bácskának a 70-es és 80-as években sok tekintetben már vezető szerepe volt a népoktatásügy terén.

Amíg ezen időkben hazánk legtöbb helyén még a régi módszerek szerint tanították a betűvetés és olvasás mesterségét és az egyéb realismeretek terjesztését, addig Bácskában Mócsy, Petrovác, Walter, Blum, Csepessányi, Tóth, Lakner, Stock stb. tanítók már az írás, olvasás és különösen a szemléltető oktatás új módszereivel dolgoztak. A fentemlített kiváló tanerők közül kettő — éppen kiváló voltuknál fogva — egyszerű tanítóemberekből kiváló tanítóképzőintézeti igazgató és jeles pedagógus lett. Az egyik kiváló pedagógus két év előtt halt meg Kalocsán igen gazdag pedagógiai érdemekkel.

De vezettek a fentebb említett

Bácsbodrog vármegye tanügyi fejlődése az utolsó évtizedekben.

A Független Magyarország számára írta: Faragó János nyug. bács-vármegyei kir. tanfelügyelő.

A kiegyezés utáni felelős minisztériumnak kiváló politikus, zseniális kultuszminisztere, báró Eötvös József belátta azt, hogy egy nemzet csak akkor lehet és lesz naggyá, ha annak megfelelő kulturája is van. Ezen megállapítást szem előtt tartva, megalkotta az 1868. évi 38. iskola alaptörvényt, melyben meg voltak adva azon irányutak, melyekkel hazánk kulturája kifejlődhetik és naggyá lehet. Hála a Gondviselésnek, a magyar kultúra rövid 1—2 évtized alatt ki is fejlődött s arra a magaslatra emelkedett, amely előtt az egész művelt világ készségesen emelt kalapot.

A kulturának fontos szerepe volt hazánkban, mivel feladata volt — mint a neve is mutatja — kultüremberek nevelni.

De hát ki is a kulturember? Kérdezhetné mindenki. Azt hiszem pár rövid szóval meg lehet állapítani, ki a kulturember. Kulturember mindaz, aki minden időben és helyen vallásos; aki mindenkor szereti hazáját s ha kell, kész érte életét is feláldozni s végül az, aki embertársát szereti s minden körülmények között segít is ügyes-bajos dolgán. De sajnos, hol van még a legtöbb ember a kulturember fokától s talán nem mondok nagyot, ha azt merem megállapítani, hogy az igazi kulturember ideje még nagyon-nagyon messze van s talán — sohasem fog bekövetkezni. Milyen ideális állapot is volna ez! Nem kellene se ügyvéd, se bíró, se rendőr, se katona, se hadvezér s a háboru réme is ki volna küszöbölve örökre.

Az egyes nemzetek kulturális fejlődésének azonban sok, igen sok nehéz feltétele van. Így volt ez hazánkban is. Ezen feltételek legsúlyosabbika volt az illető ország békéje és gazdasági helyzete. Igen helyesen állapítja meg az amerikai polgár azt, hogy a kulturához és tudományokhoz, úgy mint a háboruhoz, pénz és pénz kell!

A fentebb említett iskolai alaptörvény a népoktatást szabályozza s a népoktatási tanintézeteket követhetőképpen fokozza: elemi népoktatás, ismétlő iskolák, felsőbb népoktatás, polgári iskolák

és tanítóképző-intézetek. Az imént felsorolt népoktatási tanintézetekből szűkebb körű hazánkban Bácskában volt bőven. Volt a vármegyében 4 tanítóképző-intézet, 34 polgári iskola, 3 felsőbb iskola, minden községben volt elemi népoktatás s sok községben volt óvoda is. Óvodák felállítását is igen fontosnak tartottam, elsősorban állami szempontokból s azért, mivel véleményem szerint egyetlen községben sem volna szabad az óvodának hiányoznia. Egész más az a kis gyermek, akit az óvodából vettek fel az iskolába. A tanítónak nevelői és tanulmányi szempontból féltápanya fáradtsága és munkája van az ilyen gyermekekkel.

A fokozatosan felsorolt bácskai népoktatási tanintézetek jelleg szerint államiak, községi, felekezeti és magániskolák voltak. Vármegyénkben a 20-ik század elejéig kevés állami népoktatási tanintézetünk volt. Legtöbbje felekezeti és községi jelleggel bírt. A bácskai állami népoktatás és óvodák gróf Apponyi Albert kultuszminisztersége alatt fejlődtek ki. Ugyanis gróf Apponyi Albert és hűséges, kiváló munkatársa néhai Halász Ferenc miniszteri tanácsos nagy-bölcsen belátták azt, hogy a népoktatás istápolása és fejlesztése mégis csak elsősorban fontos állami és nemzeti érdek. Itt megemlítem, hogy a bajai népoktatást is ezen időben állították fel, illetve a volt felekezeti, majd községi népoktatást államosították. Apponyi Albert grófnak, az állami népoktatásnak nemzetiségi vidéken való felállítását nemcsak külföldi ellenségeink, de sajnos sok magyar ember is kifogásolta, illetve rossz szemmel nézte. Én a nagynevű volt kultuszminiszterünknek ezen irányzatát csak helyeselni tudtam és tudom most is, mert azon a nemzetiségi kisebbségekkel lakta községekben — kivétel nélkül — ahol állami óvoda és felsőbb fokozatu népoktatási tanintézet működött, mégis csak más volt annak a lakosságának a mentalitása. Fényes példa erre nézve éppen Bácska, hol a nemzeti kisebbségekkel a háboru alatt komolyabb incidensek nem igen voltak. Meglátszott ez a körülmény különösen azon szláv anyanyelvű tanítókon

Nagy karácsonyi vásár.

Gyermekeinknek a mai nehéz viszonyok mellett legalkalmasabb és értékesebb karácsonyi ajándék egy

könyv,

amiből a **Csermák és Schwéger** könyvkereskedő cég, úgy **Képeskönyvekből, Mesekönyvekből**, mint **Ifjúsági iratokból óriási raktárt állított össze**. Ezenkívül: **Imakönyvekből** valamint az **ujabb írók legszebb művei felnőtteknek nagy választékban**. **Hegedűk, hegedű vonók hozzávaló alkatrészekből nagy raktár.**

Szives megtekintését kéri

Csermák és Schwéger

könyvkereskedése Baja. (Régi postaépület.)

Ingyen kap

egy Philips anódkészüléket,
kistöltőt és hangszórót 8 napi
próbára, vételkényszer nélkül

Telefon 272.

Lázár látszerésznél.

Telefon 272.

bácskai népiskolai tanítók még egyéb fontos téren is. A 70 és 80-as években hazánk nemzetiségi vidékein még fehér holló számba ment a magyar tannyelvű népiskola. Bácskában azonban Verbász községben már akkor ugyszólván tisztán magyar volt a tannyelv Walter r. kath., Tóth, Csepesányi, Lakner, Stock és Krutschnitt protestáns és Blum zsidó tanítók iskolájában. Hasonló eset volt több is Bácskában; Verbász községet csak azért hoztam fel, mivel magam is ezen iskolákban tanultam és így

tapasztalatból tudom az elmondottakat. Jött azonban az átkos Trianon s elhervasztotta Bácska tanügyének legszebb virágait! De ezek az elhervasztott virágok ennek ellenére hirdetik a magyar kulturfőlényt s ellenségeink láthatják, sőt 1919. évben egy Ujvidéken tartózkodó francia katonatiszt ezt igazán találóan említette meg nekem, hogy Szaloniktól az egész Balkánon át jövet az első kulturát Ujvidéken látták!

Egyelőre ennyit, máskor majd még érdekesebbet!

Emlékezem Gárdonyi néniről...

A Független Magyarország számára írta: Dr. Tordai Ányos.

Az egri vár Bolyki-bástyájáról azt olvastam a minap, hogy keresik benne annak az alagutnak a száját, amelyiken át a hagyomány szerint egész Szarvas-közig el lehetett valamikor jutni. Tíz kilométerre Egertől. Gyermekkoromban még nyitva volt a bástya óriás barlangja. Mi is jártunk benne akárhányszor, mikor meguntuk a métázást azon a nagy síkon a várfalak alatt, ahová Bornemissza Gergely hengergette tüzes kerekeit, égő szurokkal telt hordóit az alatt nyüzsgő kontyosok táborára. De hogy betömődjék a hatalmas üreg, mi is gondoskodtunk róla és gondoskodtak azóta évtizedeken át a sánc pajkos nebulói. Oda hordtunk minden szemetet, követ, sarat: az volt a legboldogabb köztünk, akinek a sara a legnagyobbat huppantott lenni a mélységben, akinek a köve a legnagyobb visszhangot verte a dohos üreg falain. Azóta vasutat is építettek a bástyán keresztül, bizony betemetett ott mindent az utolsó harminc esztendő.

Nem is a Bolyki-bástyáról akartok írni, csak azért kezdtem vele, mert éppen fölötte húzódik a sánc legszélén a Gárdonyi-kuria. A kuria lakóiról szeretnék főleveníteni néhány elmosódó emléket. Most nem a költőről, akinek „Csak a teste!” porladozik már hét év óta ott szemben az egri vár vérel szentelt földjében, — nem a két Gárdonyi fiuról, akik maguk gondoskodjanak arról, hogy nap árnyékában nevet szerezzenek, — hanem az öreg kedves Gárdonyi néniről. Róla még nem irtam soha, pedig halátlanság tölem, hogy rám pazarolt meleg szívét ennyire sem viszonztam.

Két házat épített a Mester azon a telken, amelynek egy részét aranybetűi árán vette meg, a másikat meg ajándékba kapta Eger városától. Az egyik házban ő maga lakott egyedül. Közében kis előszoba, balra háló, jobbra a nagy dolgozó. Minden úgy maradt ma is a szobákban, ahogy halála napján láttam. Csak épp ő hiányzik a széles rézágából... A feynőligeten túl terebélyesedik a másik alacsony házikó. A néni, meg a gyermekek háza. Ott a konyha, kamra, ebédlő, a néninek egy szoba, Sándornak is, Józsinak is egy-egy.

Mindig a konyhában találtam

izesítőnek nagyon szereti a fiam.

Szomorú novemberi nap volt, mikor a Mester halála után vagy két héttel meglátogattam a nénit. Ott gubbaszkodott szegény az ebédlő kályha mellett. A szomszédban üres, csendes a ház. „Géza volt az utolsó gyermekem a hét közül, ő is előbb ment el, szepetge szegény, azt hittem, engem már én itt ebben a nagy üres házban. Kinek főzessenek, kire tisztogassak, kire gondoljak...” „Megmaradtak az unokái, kedves nénémasszony.” „Meg-meg, de azok messze estek éntőlem. Jóska Pesten lakik. Igaz, minden szombaton hazajár, de vele már én nem igen tudok beszélni. Más világ az ő világa, más az én világom. Sándor meg órákhosszat ki sem bujlik a szobából. A fiam írásait, fiókjait kutatja. Hiszen van még ott sok minden írás... Fiam, fiam... S átnéz a kerítésen túl, át a Bolyki-bástyán: ott magasodik az egyszerű fakerezt... az van ráírva; Csak a teste... Aztán megfogja a két kezemet, megremeg a hangja, a szája is reszket:

— Édes öcsém uram, magában van minden bizalmam: temettesen engem is a várba, Géza mellé. Tudom, én nem érdemlem ezt a nagy tisztességet, de hát mégis az anyja vagyok... Ne engedje, hogy idegen emberek közt feküdjem kinn a temetőben... Temessenek engem is oda-oda... a fiam mellé...

Megígértem s hittem is, hogy úgy lesz. De nagyon gyöngé lett az én szavam, hogy elkerültem hazulról Gárdonyi nénit nem temették a várba. Ott fekszik idegenek közt, kinn a temetőben...

— Aztán még egyet igérjen meg. Nincs nekem senkim ebben e nagy városban: hozza fel öcsém uram az édesanyját ide hozzám látogatóba. Majd összejárunk, majd

összeszokunk, majd elpanaszkodunk egymásnak.

— Hoznám, hoznám, kedves nénémasszony, de az én anyám nem tud ám partot jární, elfullad, agyonköhögi magát. Kocsin meg veszedelmes most a sikos Hóhért-parton feljönni. Várjunk csak tavaszig, legalább is hóolvadásig...

Azután mégis elvittem egyszer édesanyámat, mikor a pástra került lakni ő is, alig kétszáz lépésre Gárdonyi nénitől. Lassan ballagdtunk fölfelé az emelkedésen. Meg-megálltunk a téli napsütésben melegedő város felett s fájón emlegettük a régi napokat, amikor még az én édesanyám is tudott partot menni, gyorsan menni, mikor még nem gyötörte az asztma... Huszadik éve már...

Bizony majd félórát tartott, míg megtettük a kétszáz lépést. Gárdonyi néninek nagy volt az öröme. Kinyitogatta a sublót fiókját, mutogatta a régi rejtett kincseket. Ezt az imádságkönyvet a fiam vette, ezt a kis képet a fiam festette, ezt a rend ruhámat akkor vettük, mikor a fiam szindarabját, A bort előadták a pesti színészek. „Mindig a fiam, csak a fiam...” Hogy előre ment szegény nekem utat csinálni. Nem soká kell várnia, megyek utána én is, de addig nem, míg a vizitát vissza nem adom! Vissza én. Lemegyek magukhoz, kedves hugomasszony, hiszen öreg maga is, de tán mégis a lányom lehetne! Aztán maga is kinyitja a sublót fiókját s előszedi nekem az öcsém-uram emlékeit...

Oly bizalmasan elbeszélgetett a két jó öregasszony, mintha mindennapos vendégek lettek volna, pedig akkor látták először egymást. Összekönnyeztek, összecsókolóztak, nagy erős fogadást tettek, hogy gyakran látogatják, gyakran vigasztalják ezután egymást.

De jött a zimankós hideg bukki szél. Az én jó anyám is, Gárdonyi néni is ágyának esett. Soha többet nem látták egymást.

Ajándékozzon cipőt!

Szép, praktikus és olcsó.

Hölgyeknek:

Hőcipő magas csukott, bársony kihajtoval . . . P 12-50.
Lakk pántos cipő, garantált jó lakk, divatos modell. P 22.—
Beige pántos cipő, karácsonyi ujdonság . . . P 18.—

Uraknak:

Félcipő barna, fekete és lakk szép formában . P 24-40-től
Barna dulbox, vízhatlan vadász cipő gummi talp, bőr béléssel.
Házi cipő vastag teveszőr béléssel . . . P 6-tól.

Gyermekeknek:

Cserkészcipő 30—35 P 12.—
36—39 P 14.—
Iskola cipő I-a fél box 27—30 P 12.80, 31—35 P 16.—
Idősebb nők részére fekete melton, csattos, meleg béléssel.

KATTARINKA cipőáruház.

Telefon 206.

Gazdasági életünk nagy problémája.

A Független Magyarország számára írta: *Frühwirth Mátyas*
országgyűlési képviselő.

A legsúlyosabb adókat raktuk a polgárság vállaira, mint Európában sehol sem. Az állami háztartás egyensúlyát rendbe is hoztuk. Az állami költségvetésnek egyensúlyba hozatala után azonban márcól-hólnapra egy óriási probléma, a külkereskedelmünk mérlegének nagy vesztesége tornyosodik elénk. Évről-évre mindinkább veszteséggel zárult a külkereskedelmi mérlegünk. Évről-évre többet hozunk be, mint amennyit képesek vagyunk a külföldnek eladni. Az év első kilenc hónapjában is 281 millió pengő mérlegünk passzívuma, a behozatal összege az első háromnegyed évben 853 millió pengő, a kivitel összege pedig csak 572 millió pengő. A múlt évben hasonló időszakban a passzívum 269 millió pengő volt, tehát az idén ismét 12 millióval gyarapodott a passzívum. A kormányzat felvetette a kereskedelem és a mezőgazdaság számára az export intézetek létesítésének gondolatát. Az ország legelső szakemberei dolgoznak az exportintézetek tervezetén. Ugy látom azonban, hogy az egész elgondolásban bizonyos egyoldalúság mutatkozik, mert a bevételnek a lektüzdésében az illetékesek nem fejtenek ki kellő ellenállást. Hiszen ha vizsgálat tárgyává tesszük a behozatalnak áruoszlopait, látjuk, hogy rengeteg cikk van, amelyet itt is elő állíthatunk. A magyar héten kimutatták, hogy a behozatalunknak a felét itt állíthatnánk elő magyar munkaerővel, magyar szakemberekkel. He-lyes, hogy az exportot fejlesztjük, de ugyanakkor nem szabad elfelejtenünk, hogy valamivel könnyebb az importnak a lektüzdése. Vannak szakmák és iparágak, ahol egész könnyűszerrel szállhatunk sikra a tulzott behozattal szemben. Egy példát akarok csupán felhozni cikkem ke-

retében. Évenként körülbelül 600 ezer nyulgereznát termel csonka országunk, amelynek java része külföldre vándorol potom áron és különösen Németországban feldolgozzák és mint elsőrendű szőrme kerül vissza az országba, amelyeket drága áron megfizetünk. Az illetékes szakemberek bizonyára nemcsak ezen a téren, hanem sok-sok szakmában állapíthatják meg az import lektüzdésének módszereit. A behozatal lektüzdésében elő kell járnia az iparnak és mindazokat az eszközöket elő kellene teremtenünk, amelyek az iparnak és a kereskedelemnek megadják a lehetőségeket, hogy ők a magyar árukat termeljék és forgalomba hozzák. Hiszen az import óriási növekedésének sok tekintetben egyszerű hitelkérdés az alapja, mert a magyar kereskedő a külföldi gyárostól sokkal nagyobb és kedvezőbb feltételek mellett élvezi a hitelt, mint a magyar gyáripártól.

A kivitelnek a szaporításában pedig a mezőgazdaságnak kell a vezetőszerepet játszania, mert különösen agrár termékeink alkalmasak arra hogy fizetési mérlegünknek export oldalát megjavítsák. Az új intézményeknek tehát különös feladat legyen a külföldi piac megszerzése és meghódítása. A legnagyobb gazdasági problémánk tehát fizetési mérlegünknek, külkereskedelmi forgalmunknak az aktivítása. Hiába fogunk itt adózni és hiába viseljük fejenként egész Európában a legnagyobb terhet, ha külkereskedelmi mérlegünknek passzivitásán elvérzünk. Gazdasági feltámadás nem lesz és a szanálásnak a befejezése is sikertelen marad. Tehát necsak az export fejlesztésén dolgozzunk, hanem figyelmünk az importnak a lektüzdésére is irányuljon.

Bajai muzsikuskok és zeneszerzők.

Baja zenei életének multja és jelene.

Elfeledett, porlepte neveket ásunk ki a feledés mohája alól.

Baja városnak egyik legnagyobb értéke a virágzó zenei élet, mely a Bajai Daloskör, a Bajai Filharmonikusok Egyesületének és a Liszt Ferenc-Kör fáradhatatlan munkásságában méltán felkeltette nemcsak a többi vidéki városok, hanem még a főváros zenei köreinek nemcsak érdeklődését, hanem elismerését is.

Szinte önkénytelenül felvetődik a kérdés, vajon ez a magas fok, amelyen ma városunk zenei élete áll, hirtelen felvirágzásnak köszönhető-e, vagy pedig egy hosszú, megelőző fejlődésnek eredménye-e? — Az alábbiakban próbálom a kérdésre a választ megadni.

Sok adatot olvastam, hallottam, gyűjtöttem, cikkem mégsem számíthat teljességre, egyrészt a rendelkezésre álló hely kicsiny volta, másrészt a források elégtelensége miatt.

Ez mentse az esetleges hiányokat. Hálával fogadom, ha mások újabb adatokkal kiegészítik e csupán vázlatos képet.

Baja városának mindig volt komoly zenei élete; voltak muzsikuskok, zeneszerzők, akik művelték, ápolták, sőt teremtették a nemes muzsikát; volt közönsége, mely tudott gyönyörködni fiainak zenére fakadt lelkében. A legnemesebb zene a kamaramuzsika régen talált hajlékot több lelkes, finomizlésű bajai uri családnál.

Ilyenek voltak: a Hengl, Bartsh. Kollár, Drescher, Spitzer, Schwartz családok, Hengléknál és Bartschéknál rendszeresen vasárnap délelőtt mise után jöttek össze a muzsikuskok, akiknek sorából kitűnik Hengl Adolf tanító mint csellista és zongorista, Bartsch Samu tanítóképző intézeti igazgató, mint csellista, Fölker Gusztáv ciszt. gimn. igazgató, mint csellista, Korény-Scherk Vince főgimn. tanár mint hegedős, Mataushek Antal zenetanár, mint hegedős és zongorista, Bayer József tanár, a későbbi híres irodalomtörténész, mint hegedős, Kollár Agost, mint fuvalás, Berauer József, mint nagybögös, Schüller Alajos, mint hegedős, Bene Gyula,

mint brácsás, Scherer Sándor tanár, később tanítóképzőintézeti igazgató, Ruppert Antal tanár és Meskó László városi tanácsos, mint hegedősök, Drescher Ede polgármesternél, akinek felesége is kitűnően zongorázott, hétköznap jöttek össze részben az előbbiek, ezután még Heller Ármind orvos, mint zongorista és énekes, Fejes István, volt 48-as főhadnagy, mint fuvalás, Drescher Béla és Nikolics István főbíró mint zongoristák, Grünwald István ny. adótárnok, mint énekes, Szentgáli Antal mérnök, mint hegedős és zongorista, Saád Henrik gimn. h. igazgató, mint csellista és énekes. Később a kamarazene a Bernhart János dr, Bernhart Ernő, Melles Károly családnál talált megértő otthonra. Ujabbban az Amler, Alföldy, Kersch, Wagner, Bajai, Fried, Bene, Lemberger, Riszner, Pócza, Scherer, Klészner, Gyarmati, Rotschild, családokban ápolták a kamarazenét. Ma pedig a Bisztray-Balku, Kiss, Bernhardt S., Alföldy J., Révész, Karig, Grauaug, Éber, Szommer, Kun, Somogyi, Grünhut, Köhegyi, Recska, Aszalós családokban talál lelkes művelőkre. Állandó kamarazenetársasága a Liszt Ferenc-Körnek van.

Voltak a zene művelői között, akik országos hírnévre tettek szert, kikerültek városunkból és a fővárosban ragyogtatták, mint hivatásos művészek, fényes tehetségükre.

Ilyen volt Allaga Géza, a m. kir. Operaház csellóművésze, aki még kitűnően zongorázott és cimbalmozott is. — Baján van eltemetve. Továbbá Mandl izr. kántor nevelt fia Méry Béla, aki mint zongoraművész itthon is hangversenyezett, későbbben kézbaja miatt félbeszakadt művészi pályája és zeneműkereskedést nyitott Bpsten. A legrégebb talán Ketten Henrik, aki 1848-ban született és már a 60. évek elején zongoraművész volt. Bajai hangversenyére még élénken emlékeznek vissza Bernhardt János dr és Erdélyi Gyula urak. Későbbben mint zongoraművész bejárta az egész világot és 1883-ban Párisban, némelyek szerint Ausztráliában halt meg.

Ditelján István dr zongoraművész, nemcsak itthon, hanem újabb hazájában, az amerikai Detroitban is kiváló nevet biztosított magának. A detroiti egyetemnek zenei doktora.

Melles Béla orosz fogságból hazatérve, hamar kivívta tehetségének megfelelő helyét. Az Operaház hangversenymestere; hegedűművész, a Melles vonosnégyes primáriusa.

Odry Lehel, az operaház híres baritonistája, bár nem bajai születésű, mindig büszkén bajainak vallotta magát.

Pilinszky Zsiga, az Opera kiváló Wagner-énekes; öccse Géza, mint hegedős és karénekes tűnt ki; Pilinszky Ferenc, min. tanácsos pedig mint zongorista válik ki.

Egyikük-másikuk lelke annyira telve volt nemes érzésekkel, melodiákkal, hogy nem bírta terhet, alkotniok kellett. Egyesek csak maguknak, de sokan nemcsak a városnak, hanem az egész országnak is adtak kincseket.

Zeneszerzőink sorában foglalnak helyet, Ketten Henrik sok

Alapított 1847.

SCHUNDA V. J.

hangszergyár és hangszerüzlet
m. kir. udvari szállító stb.

Budapest, IV., Gróf Károlyi-utca 5. és Magyar-utca 18.

Mindenmű hangszer, alkatrészek, hu-
rok és szakzerű javítások kaphatók.
Továbbá zongorák, pianinók és harmo-
niumok eladása, becsérelése, bérbeadása,
javítása, hangolása és vétele.

Legújabb rendszerű
GRAMOFONOK ÉS LEMEZEK.
Legkedvezőbb részletfizetési feltételek
mellett is.

Lehető legjobbat a legjutányosabb áron!

zongoraművel; Allaga Géza magyar rapszodiáival, népdalaival, férfikarokkal. Cimbalomiskolájával polgárjogot nyert a magyar társadalom e speciális magyar hangszere. Egyik másik dala: „Befutta az utat a hó”, „Szeretlek én egyetlen egy virágom” mindig fenn fogja tartani a nevét.

Dr Horváth Ákos kir. ügyész, a zombori Daloskör megalapítója és karnagya, kiváló énekes, több szép férfikart irt. Ezek közül a „Kérvő vágyat” és „Álmodtam szépet, gyönyörűt” a bajai Daloskör is énekelte.

Mathauschek Ignác, a cseh származású pécsi színházi karnagy átjött családjával Bajára, sok zongoraműve és kamarazenei alkotása volt; egyik trióját újabbban kéziratából elő is adták. Fia volt a már említett Mathushek Antal és Mátray László, a veszprémi egyházi karnagy, aki több egyházi zenei művet irt.

Hauzer Mihály általános elterjedt szép hegedűművet alkotott.

Meller Károly több egyházi zeneművet irt. A legrégebbiek közé tartozik Einweg János belvárosi kántor, aki német neve és nyelve ellenére sok magyaros verbunkost és palotást hagyott hátra. Fia volt Bodrogi Károly karnagy, zenetanár Szabadkán, majd Pesten, sok világi dal szerzője; másik fia, Bodrogi Gyula kir. közjegyző jó zongorista, a kaszinó érdemudis elnöke.

Saad Henrik (írói neve Somos Ernő) mint oratorium és operaszövegfordító szerzett kiváló nevet; sok egyházi zeneműve is van; fáradhatatlan zeneesztétikus és állandóan buvárkodik régi zenei kincsek után.

Csáth Géza (Brenner József dr. orvos írói neve) mint zeneesztétikus szerzett jó nevet. Fölker Gusztáv több alkalmi egyházi zenedarabot irt. Méry Béla több könnyűtáncdarabot szerzett. Szentgály Antal férfikarokat irt, továbbá zenei tanulmányokat; pl. a kínai zenéről. Ezt Baján be is mutatta a Kaszinóban. Ifj. Kersch Ferenc tanítóképző zenetanár jeles egyházi zeneirő, korai halálával sok szép tervet vitt a sírba. Több szerzeménye kéziratban maradt hátra. Szabovlyevits Dusan dr. alispán kiváló zongorista, már ifju korában foglalkozott zeneszerzéssel; több műve meg is jelent; Anna polka, A Bácska sir stb. Utóbbi a legutolsó megyebálón elő is adták. Alföldy László mérnök több szép melodramának (Czinka Panna, Kik voltak a honvédek, Gedővárasszonya) és több műdalnak népszerű szerzője. Knézy Lehel dr. ügyvédnek is van néhány szép mély érzésű dala. Meskó Zoltán ny. államtitkár nem-

csak dallamát, hanem szövegét is írja népszerű magyar dalainak. Éber Sándor festőművész fiókjában is sok színes zenekép van elrejtve; bátyja, Éber plébános kiváló zongoraművész volt; Baján is többször hangversenyzett. A legújabbak közül meg kell említenünk Malcsiner Béla (Ibolyák), Herr György, Lovass Andor, Schmidt Ferenc nevét. Utóbbinak igen sok szerzeménye még kéziratban van.

Nagy szerepet játszott mindig a bajai zenei életben a Daloskör. Őse a még a Bach-korszakban alakult Liedverein, majd Bajaer Liedertafel. Első karnagya Jirzikowsky, lengyel származású volt, aki a gyűlölt Gotterhalte helyett új császárhimnuszot szerzett, hogy azt énekeljék hivatalos alkalommal. Szövegének kezdő sorait el is énekelte nekem Erdélyi Gyula ur.

„Herr, der auf den Kaiser legte, Abglanz seiner Majestät“ ...

Jellemző, hogy a dalosok feleségei „Liederliche Tafel“-nek nevezték az énekkart, mert nemcsak sokat énekeltek, de sokat is ittak a dalosok állítólagos jelégjüket: „Wer nicht liebt Wein, Weib, Gesang, Bleibt ein Narr sein Leben lang“ A német énekkar helyébe lép a „Dal- és zeneegylet“, szintén még a Bach-korszakban. Első karnagya Hackl Ernő még német, de már magyar szellemben vezeti a kart. Bernhart János dr., Kollár Ágost, később Bernhart Ernő már tagjai voltak. Hackl mint zeneszerző is kitűnt. Utódja volt Bene Gyula zenetanár, aki több zeneművet is alkotott. Vilhelm Károly belvárosi kántor szintén karnagya volt. Nagy érdemei vannak az egyházi ének-és zenekar fejlesztésében. Hosszu szünet után Amler Antal zenetanár több kartásával új életre

kellette a Daloskört, amely ettől kezdve virágzásnak indult és Éber Sándor, Tomcsányi Aladár, most pedig Herr György karnagyok alatt mind értékesebb eleme lesz zenei életünknek. A daloskör elnökei közül sikerült feljegyezni: Kollár Ágost, Borza Nándor, Scherer Sándor, id. Scharpf Elek neveit. Ma Major József pénzügyigazgató az elnöke. Nevéhez fűződik a Daloskör renaissance-ja. A Daloskör a legutóbbi szegedi országos dalosversenyen első díjat, azonkívül több tiszteletdíjat nyert és országos viszonylatban a legelső sorában áll. Jelenleg lelkesen készül a debreceni 1929-iki dalosversenyre újabb babérokért.

A nagyobb hangszeres zene művelése (szimfonikus zene) is sok eredménytelen kísérlet után végre a „Bajai Filharmonikusok“ egyesületében virágzásnak indult és az alig 1 éves egyesület Binder Péter dr. elnök és Herr György karnagy vezetése alatt eddigi működésével a legszebb reményekre jogosít.

Hasznos munkásságot fejt ki a Liszt Ferenc-Kör is, amely 1926-ban alakult s amely Szabovlyevits Dusán dr. alispán és Saád Henrik ciszt. gim. igazgató h. díszelnökök, Bajai Ernő dr. elnök vezetése alatt eddig 23 nyilvános hangversenyen, 2 egyházi templomi hangversenyen, több zenetörténeti előadáson és háziestélyen az ország legkiválóbb művészeit szólaltatta meg és ezáltal nagy mértékben hozzájárult a zenei izlés fejlesztéséhez, a nemesebb zene megkedveltetéséhez.

A mai virágzó bajai zenei élet tehát hosszú folyamat eredménye, koronája; adja Isten, hogy egyszersmind kiindulópontja legyen egy még szebb jövőnek.

Karig Emil.

Szörmét

nagy választékban, legmegbízhatóbban vásárolhat

MORMER FERENC

képesített szücsmesternél, Erzsébet kir. ucca 57.

Készít mindennemű szücsmunkákat, ugymint:

szörmebundákat, átalakításokat és javításokat a legnagyobb szaktudással és szolid árak mellett.

Akácfa

Kékhegyből idei vágású, úgy tűzifa, mint bármilyen méretű rönkfa, vagy szőlőkaró a legolcsóbb napi áron beszerezhető KATANICS ANTAL és TÁRSAI erdőkitermelési vállalatánál. — Megrendeléseket felvesz:

Katanics Antal ifj. Csáki János
Szent Anial u. 24. Tel. 91. fatelepe. Telefon 146. sz.

Ugyanott

száraz akácfa is kapható

Schön és Bajai szénnagykereskedők.

Iroda: Haynald u. 13. — Telefon 28.

A DGT. pécsi kőszénbányáinak képviselője. Bécsi gázgyári kokszt kizárólagos nagybani elárásító. Shell kőolaj r.-t. képviselője. (Raktár a vasútállomáson előkészítés alatt.) — Ajánl szobafűtésre kiválóan alkalmas, ujonnan forgalomba hozott mosott szénből készült 7000 kalóriás olcsó pécsi brikettet (tojás szén).
Bécsi kokszt. Poreszszén

Ha szép
karácsonyi és ujévi
ajándékkal akar kedveskedni, úgy
keresse fel üzletemet, hol
látszer, kötszer,

pipere és illatszer
különlegességek occassiók árban vásárolhatók

Majtinszky Lajos

lát- és kötszerész

Pollermann-féle ház.

A Bajai Jótékonycélu Leányegylet karácsonyi műsoros estélye.

A Bajai Jótékonycélu Leányegylet az idei téli szezonban sem feledkezik meg a szegények segélyezéséről. Ez az akció az idén sokkal nagyobb szabású lesz, mint az előző években.

A Jótékonycélu Leányegylet több évtizede működik Baján. Ebbe a több évtizedes multba belezokog a világháború keserve, belenyög a szerb megszállás minden bánata s belekacag a felszabadulás öröme s föléje borul Trianon felhős, borongós ege. A Jótékonycélu Leányegylet multjában egy darab történelem játszódik le: az események forgataga terhesé, sulyossá nőveltek ezt a multat, amelynek legnehezebb korszaka a szerb invázió volt. Mint két sziklafal közé szorított, biztató, kék eget alig látó hegyi patak gyürte önmagába a jótékonycélu szervezet egész energiáját, de vájta medrét mélyebbre, egyre mélyebbre az emberi szívekbe, oda, ahol a könyörtületesség, a belátás, az érzés, az adakozási kedv székel.

A kiűrés után az édes magyar napsugárban a Leányegylet fája sudárba szökken, újból virítani kezdett s tovább lombosodott, tovább terebélyesedett, hogy minden évben mindig több és több szegénynek szeméről töröljék le a bánat, a keserűség sajtoltá könnyeket. Az önkéntes adakozá-

son kívül az ehhez szükséges pénzt, anyagiakat többnyire műsoros estélyek rendezésével hozza össze az egylet. Az idén is hagyományosan karácsony másodnapján, december 26-án rendez meg a Bajai Jótékonycélu Leányegylet a Nemzeti Szálloda összes termében műsoros táncestélyt este fél 9 órai kezdettel. Az estélyre már egy hónap óta minden este szorgalmasan folynak a próbák, mert azt akarja a rendezőség, hogy ez az előadás még legapróbb részletében is méltó legyen ahhoz a gondolathoz, amelyet a Bajai Jótékonycélu Leányegylet reprezentál. Ennek az előadásnak a háttere a szegények téli gyors segélyezése. Csak igazán emberszeretettől átitott nemes szívből szülhetett meg a gondolat, hogy ne legyen télen egyetlen szegény család sem, ahová el ne jutna a gondoskodó szeretet. Ennek a gondolatnak valóra válásával valóban a földre szállt szeretet költözik a szegény családokhoz is.

NAGY SZILVESZTER ESTI HALVACSORA.

Benevezés 2 pengő.

HÖNIG, vendéglős.

Tambura zenekar szórakoztatja a nagyérdemű közönséget.

Egy lit. siller bor házhoz 60 f

BANÁN-BEHÓZATAL**ÉRETT NYUGATINDIAI BANÁN
A LEGJOBB TAPLALÉK****BP. TELEFON: 982-85.**

Az ipartestületek reformja és az Országos Kézműves Kamara.

A Független Magyarország számára írta: *Tomasits Gyula*, a bajai Ipartestület elnöke.

Minden társadalmi osztálynak úgy országos, mint helyi viszonylatban meg van a maga aktuális kérdése, amelynek megoldásáért nagy igyekezettel, lázas buzgalommal, több-kevesebb jóindulattal és felkészültséggel folyik nemcsak az öntudatos, komoly munka, de a viták és jelszavak harci lárájától hangos, kétes eredményű küzdelem is. A magyar kézművestársadalomnak is meg van a maga országos érdekű, aktuális kérdése. Nem is nagyon új keletű, de ennek a vége felé járó esztendőnek állandóan vajdó problémája, melynek megoldását, sajnos, mégsem érthetjük meg és nagyon kétséges, hogy a jövő esztendő meg hozza-e azt?

Nem lesz talán érdektelen a közvetlenül érintett iparostársadalmon kívül állóknak sem, ha röviden ismertetem e kérdést: a Kézműves Kamara megteremtésével kapcsolatos törekvéseket, harcokat és az eddigi eredményeket.

A kézműves kamarai mozgalom genezise.

Az 1884. évi ipartörvénnyel életbeléptetett és a kézműves iparosság szakmabeli, gazdasági és társadalmi érdekeinek védelmére alakított törvényes és kötelező szervezetek: az ipartestületek — lokális jellegűknél fogva — már kezdetől nem voltak alkalmasak az iparosság általános, országos érdekű és fontosságú ügyeinek vitelére és egységes irányítására.

Az 1868-as szervezésű kerületi kereskedelmi és iparkamarák, amelyek az iparnak és kereskedelemnek sokszor egyező érdekei védelmére és a nem ritkán előforduló érdekellentétek kiegyenlítésére szerveztettek, éppen a közös szervezet és a természetesen felmerülő érdekellentétek miatt, sokszor nem eléghették ki teljesen a kis és kézműiparosság kívánalmait. Ez a tény és az ipartestületek tevékenységének korlátozottsága szükségessé tették egy központi irányító és érdekképviseleti szerv megalakítását, amely az ipartestületek Országos Szövetségének szabad szervezkedési alapon e század elején történt alakulásával vált valóra.

E szövetség azonban — a mindig általánosabban kialakult vé-

lemény szerint — nem váltotta be a hozzá fűzött várakozásokat. Ily helyzetben kb. 20 évvel ezelőtt felmerült az a terv, hogy az akkoriban alakult német „Gewerbe-Kammer-ek” mintájára, a kereskedelmi és iparkamarákból kiválva, kerületenkint kellene külön kézműves kamarákat létesíteni.

A szétválasztás gondolata és a kerületi iparkamarák alakításának terve azonban rövidesen elült. Tovább élt azonban az a kívánság, hogy az ipartestületi intézmények korszerű reformjával kapcsolatban az IPOSZ működését egy olyan központi szerv váltsa fel, amely az ország iparosságának egyetemes érdekeit, minden idegen befolyástól mentesen, függetlenül képviselhesse és egyben irányítója lehessen a megreformált ipartestületeknek.

Az IPOSZ. és a kamarák szerepe a mozgalomban.

A kézműveskamarai kérdés további fejlődésének egy újabb fázisa az IPOSZ. és a Kamarák együttes munkájával előkészített törvénytervezet megalkotása és benyújtása. Még 1925-ben dr. Waiko Lajos, akkori kereskedelmi miniszter ur az Iposz és a kereskedelmi kamarák közös megállapodása alapján egy hatos törvényelőkészítő bizottságot küldött ki, mely a kereskedelemügyi miniszter számára előkészítette az ipartestületi reformról és az „Országos Kézművestestületről” szóló törvénytervezet alapelveit. A kereskedelemügyi minisztérium ennek alapján el is készítette a törvénytervezetet, amelyet 1926-ban az érdekelteknek ki is adott letárgyalásra.

A hozzászóló tárgyalások folyamán azonban az Iposz vezetőségében az a meggyőződés alakult ki, hogy az Országos Kézművestestület címe alatt tervezett központi érdekképviseleti szerv hatásköre és szervezete nem felel meg az iparosság többsége által óhajtott és az évek során át kialakult kívánságoknak.

A mozgalomnak kritikus fázisa e tárgyalások folyamán felvetődött címkérdéssel vette kezdetét. A most már az Iposz által is kifejezetten követelt kézműves kamarai elnevezéshez való ragasz-

kodás tulajdonképpen a reform lényegének a megóvása és önálló hatáskör biztosítása érdekében történik. A lényeg pedig egy olyan független központi szerv, amely oly alapokra helyeztetik, amelyek révén alkalmas lesz az egész magyar társadalom óhajainak reprezentálására és országos, egyetemes érdekeinek törvényes kereteken belül való oltalmára. (Az Iposz 1927 július 7-i átirata a ker. kamarákhoz.)

A címkérdésben a kamarákkal való ellentétet még jobban elmérgesítette az 1928. évi szolnoki országos Iposz kongresszus, amely után a békés tárgyalások teljesen megszakadtak és kezdetét vette a nyilatkozatok pergőtűzével megindult és hírlapi polemikákkal, leleplezésekkel, deputációzásokkal, feljelentésekkel folytatott elkeseredett harc.

A kézműveskamarát ellenző tábor vezérkara természetesen a

kereskedelmi kamarák vezetőségéből kerül ki. A kamarák aggodalmasnak találják a kézműveskamara címet, mert ebben egy bomlási processus magját látják elhíntve és a háttérben ott fenyeget a kereskedelmi kamarákból való kiválás kérdése. — Erre vonatkozólag legyen szabad idéznem a reánk nézve legilletékesebb szegedi kereskedelmi és iparkamara 1928. október 11-i teljes ülésének nyilatkozatát, amely a kamara állásfoglalását a következőképpen formulázza:

„A Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara az ipartestületek reformját és az ipartestületek központja gyanánt létesítendő országos szervezetet szükségesnek látja, de ez a szervezet nem lehet kamarai jellegű és a fennálló kamarák szervezetét és munkakörét nem érintheti.”

(Folyt. újévi számban.)

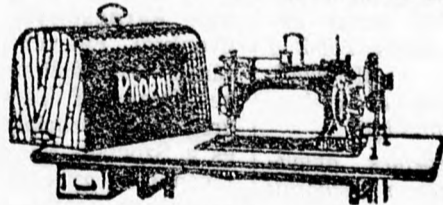
Aki a pénzének nem ellensége az **BUTORAIT** csak

Szabó Ferenc

műbutorasztalosnál **BAJÁN** szerzi be, mert ott izléses jó és olcsó butorokat a legkedvezőbb **RÉSZLET-fizetési** feltételek mellett kaphat. Kiváló jó és izléses munkáért az országos kiállításokon kitüntette.

Asztalosüzem: **F a megmunkálást** Butorraktar:
Barcs ucca 4. sz. a legmodernebb beépített Kossuth Lajos
saját ház. motoros gépein olcsón ucca 11.
Telefon: 2-40. vállal. Telefon: 3-40.

Ha jót és így olcsót akar teljes garanciával **MOTORKERÉKPAROKBAN** kerékpárokban,

VARRÓGÉPEKBE

Fränkel és Horváth-nál vásárol

REMINGTON

írógép képvislet.

U-R-A-N-I-A

Dec. 52-én, kedden d. u. fél 4, 6, este fél 9 ó.

Tolstoj Leo gróf világhírű regénye

A k o z á k o k

Orosz történet 10 felv. Főszerepben: John Gilbert.

Finom kis család Szép álmokat

Burleszk 2 felv. Burleszk 2 felv.

Dec. 26-án szerdán d. u. fél 4, 6, este fél 9

H o g a n k a p i t á n y

Filmregény 10 felvonásban. — Ezt megelőzi:

Köpenicki hercegnő

CORSO MOZI

Dec. 25-én kedden d. u. fél 4, 6 és este fél 9 ó.

Fel a kezekkel

Vadnyugati történet 7 felv. F.: Tom Mix. Ezenkívül:

A szfaltvirág

Dráma 8 felv. Főszerepben: Virginia Valli.

Dec. 26-án, szerdán d. u. fél 4, 6 és este fél 9 ó.

Kadett csíny

Katonatörténet 7 felvonásban. — Ezt megelőzi:

A világ szeme Egy kinoripor ter kalandjai 8 f.

HIREK.

A Független Magyarország szerkesztősége és kiadóhivatala boldog és örömteljes karácsonyi ünnepeket kíván a lap előfizetőinek, olvasóinak, jóbarátainak s hirdető feleinek, a Corvin-könyvnyomda vállalat pedig megrendelőinek.

A Független Magyarország a karácsonyi ünnepek miatt két napig nem jelenik meg. Lapunk legközelebbi száma december 27-ikén, csütörtökön délután jut el az olvasóhoz.

Karácsony ünnepén.

Az évek tűnő forgatagában gyorsan merülnek el a napok, de bármily tarkák, küzdelmesek, jók és rosszak voltak napjaink, azok így az idő távolából hasonlatosak a gyorsan forgó koronghoz, melynek színes fedőlapján a szivárvány minden tarkaságát is egy színű, fehér szürkéségbe olvasztja össze a korong gyors pergése.

Talán éppen ezért olyan szép a karácsonyi ünnepe, mert e napon megpihen a keresztény emberiség; életünk gyorsan forgó korongja megáll egy-két napra s látható lesz a szivárvány színének minden pompázatos tarkasága.

Maga Krisztus születése, egész élete is egy ilyen hatalmas nyugvó pont, megállás az emberiség gyors rohanásában.

A rómaiak nyers világuralma, a fajok, nemzetek, szabadság küzdelmei, a zsarnokság, kajánság kegyetlen hatalma mérhetetlen szenvedést zúdított az emberiségre.

A népek tengerében ott viaskodott Izrael népe is, amely már e rossz időkben egyedül önmagát tartotta Isten választott népének s épen e hiténél fogva elzárkózott minden más fajtól. Sok évezredes történetének szívós hagyományai, magas kultúrája a fensőbb-ség érzését oltotta az egész népbe s az emberiség többi részét kevéssé becsülte és mégis ebből a népből származott a Megváltó, aki hirdette az egyetlen ember-szerető örökség igazságát.

Nincs a világ népeinek annyiféle tarkasága, mely a felebaráti szeretet fényénél egymásra ne találhatna.

Vagyon, nem és fajra való tekintet nélkül mindenki egyformán részese lehet Isten országának, aki Krisztus legfőbb törvényét, a felebaráti szeretetet nemcsak hitelből vallja, de tetteiben is gyakorolja.

A megbocsátás, a szeretet, a bűnbánat, az adakozó jóság, az önfeláldozó áldozatkészség, a gyermeki alázat és a megíngathatatlan hit az isteni gondviselésben — azok a tündöklő erények, ragyogó színek, melyek Krisztus tanításának örökség harmóniáját alkotják.

Küzködő, viaskodó életünk futásában álljunk meg hát Krisztus születésének évfordulóján, Karácsony szent ünnepén.

Ünnepeljünk gyermekeinkkel — gyermeki lélekkel!

Érezzük a felebaráti szeretet olthatatlan szomjúságát s a krisztusi alázat békét adó fenséges nyugalmát!

Boldog karácsonyi ünnepeket!
Dr. KNÉZY LEHEL.

— A helyszűke miatt kimaradt cikkeinket újévi számunkba hozzuk.

— A város karácsonyi gondoskodása szegényekről. Baja városa részt vesz a télen is a karácsonyi segélyezési akcióból, hogy a város szegényeinek is jusson valami a szeretet ünnepének melegéből. A segélyezési ügyeket a közgyámi hivatal végzi. A város szegényei között tűzifát osztottak ki, a rászoruló szegény iskolás gyermekeket pedig ruhasegélyben részesítették. A tanács a felruházási akcióra 7000, a tűzifaakcióra pedig 1600 pengőt kontemplált a költségvetésben, ezenkívül, mivel ez az összeg nem elegendő, az egyes költségvetési címleteknél elért megtakarításokat is erre a célra fordítják. A felruházási akciót az egyes iskolákban kis házi ünnepély keretében bonyolították le; a szegény diákok ruhán, téli kabátán és cipőn kívül szeretetsomogókat is kaptak.

— A Liszt Ferenc-Kör legközelebbi hangversenye. A Bajai Liszt Ferenc-Kör a bajai zenekedvelő közönség előtt már ismeretes Jeanne Marie Darré-nak, a kiváló francia művésznőnek hangversenyét január 22-én rendezi meg az Urániában.

— A háztartási alkalmazottak karácsonyi ünnepélye. A háztartási alkalmazottak patronázsában tegnap, december 23-án délután négy órakor rendezte a Szociális Missziótársulat karácsonyi ünnepélyét, amikor is a patronázs tagjait szeretetadományokkal ajándékozták meg.

— A megye támogatja a Liszt Ferenc-Kört. Régebben jelentettük már, hogy a kultuszminiszter 100 pengőről évi 300 pengőre emelte fel a Liszt Ferenc-Kör segélyét. Ugyancsak 300 pengő segélyt utalt ki a Liszt Ferenc-Körnek Bácsbodrog vármegye törvényhatósági bizottsága is.

— Zárda szegény tanulóinak karácsonya. A Miasszonyunkról elnevezett iskolánéknél zárda iskolájában a növendékek Órangyal Társulata, a Kongregációk Szociális szakosztálya és a Szociális Misszió adománya révén mintegy ezer pengő értékű ajándékot osztott szét az intézet szegény sorsu s arra rászoruló növendékei között. Ezenkívül önállóan felruházott 40 szegény tanköteles gyermeket, akiket alsó és felső ruhával, télikabáttal, cipővel és élelmiszerral láttak el.

— Karácsony a fogházban. A Szociális Misszió Társulat fogházmissziója a szeretet ünnepe alkalmából ma, december 24-ikén d. u. 4 órakor a fogházban ünnepélyt rendez, amelynek során kiosztják a foglyoknak szánt szeretetadományokat.

— Valódi angol szöveteket olcsón nem lehet kapni máskor, csak most, ugyanis a világhírű Semler cég (Budapest, Bécsi-utca 7.) kiadja az ez évben felhalmozódott legkiválóbb minőségű angol szövet-maradékokat. S hogy ez olcsó szövetmaradékok valóban angol gyártmányok, azt garantálja a Semler cég világhíre s az a bizalom, amely irányában általános. Olvasóinknak szívességet igyekszünk tenni azért, hogy e rendkívül kedvező alkalomra a karácsonyi ünnepek alkalmával figyelmüket felhívjuk.

— Aki friss és egészséges akar lenni, igyék naponta 1-2 pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet, mert ez gyorsan megszünteti az emésztési zavarokat okait s biztosan elhárítja a vértólvást. Az emésztőszervek gyógyításának több orvostanára elismeri, hogy olyan tüneteknél, melyek a tápcsatorna tartalmának önmérgezéséből származnak, a **Ferenc József** víz kitűnően beválik. Kapható drogériákban, gyógyszerárakban és fűszerüzletekben.

A Központi Színház karácsonyi előadásai

az átlagos művészestéken és kabaré előadásokon túlmenően a legkiválóbb fővárosi művészeknek országszerte méltányolt produkcióit ígéri **Rudolfi Rezső** zeneszerző és előadóművész saját szerzeményű dalait interpretálja művészi citera kíséret mellett. Rudolfi Rezső az új magyar műzene leghivatottabb mestere. Ady Endre szövegeire írott kompozíciói egyedülállóan és utánozhatatlanul konzseniálisak a legnagyobb magyar költő szellemével. Eredeti magyar női ma Budapest legnagyobb sláger- és finom műdalai valósággal reneszánszát jelentik annak a nemesebb értelemben vett zeneköltészetnek, amelyet a nemzetietlen jazz-muzsika száműzött színpadjainkról és hangversenydobogóinkról. Revelációként fognak hatni e dalok a művész meleg baritonján. **Etek Ica**, a bajai színház volt körülrájongott primadonnája ma a Teréz körúti Színpad művésznője énekszámával és ellenállhatatlan temperamentumával, ragyogó toalettjeivel fogja meghódítani a közönséget.

Pallós János és Krasznai Etek, a budapesti Városi Színház tagjai énekszámokkal, kabarétréfákkal és Harmath Imrénének egy ez alkalomra írt végtelenül szellemes blüettjeivel szerepelnek a gazdag és változatos műsoron. A zenei kíséretet az Országosan ismert hívaló zeneszerző, Nagy László karnagy látja el. Egészen bizonyos, hogy egy felejthetetlen előadás emlékével fognak távozni, akik megváltják jegyüket a Központi Színház karácsonyi előadásaira. Az előadások délután 4 és este fél 9 órakor kezdődnek.

Földbirtokokra

törlesztéses I. és II. helyű

KÖLCSÖNT

teljes kifizetés mellett szerez

Weisz Simon bankbizományos

Budapest, VII., Akácfá-u. 10.

Telekkönyvi kivonat és kataszteri

birtokiv beküldendő.

Rádiós!

Az egész világ kell neked?

VÉGY TUNGSRAM BARIUMCSÖVET!

IGAZI ÜNNEP

olyan rádiót hallgatni, amelyben

TUNGSRAM BARIUMCSÖ-KÉSZLET

van.

Nagy vételkörzet, erős, kristálytisztá hang. — Ismertető nyomtatványokkal szívesen szolgál bármely rádiókereskedő, vagy az

EGYESÜLT IZZÓLÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI R. T.

Ujpest 4.

Patkány, egér, mezelegérrítő „RATINOL“

Biztos hatású irtószer, mely fertőző betegségeket plántál az illető állat-laj közé és gyökeresen kiirtja. Szigorúan tudományosan alapon előállítva. Más állatra, emberre ártalmatlan! Sváb, rusznai, csótányirtószerek. Prospektust ingyen küld: Ratinol Laboratorium Budapest, VII. Murányi ucca 36.

MOZI.

Az Uránia karácsonyi műsorai

A kozákok. Tolstoj Leo e hatalmas regényét filmesítette meg a Metro Goldwyn filmgyár, amely film e héten kezdte meg sikeres előadás sorozatát a budapesti Royal Apollóban. Az Uránia sietett ezt a nagyszabású filmet bajai közönsége részére is biztosítani és így karácsonyi első napján mutatja be. A nagy orosz mesemondó fantáziája bontakozik ki és istenáldotta tehetsége állt a mozi szolgálatában, hogy egy maradandó emlékké alkotás szüllessék és hirdesse az örök művészetet. A film főszerepében John Gilbert, ez a bájos és közkedvelt amorozó excellál. Női partnere Renée Andoree, mindketten művészetük legjavát nyújtják e filmben, amely az idei szízon eseményének ígérkezik.

Tekintettel a film nagy terjedelmére, csak egy burleszk és hirodó vezeti be előadását.

Szardán, karácsony II-od napján „Hogan kapitány” címmel hoz az Uránia egy világfilmet, amely szintén a budapesti Palace és Orion színházakkal együtt kerül a bajai közönség elé. Az ir szabadságharc utáni időkről szóló rendkívül izgalmas mese keretében Viktor Me Leglan, mint főszereplő nyújt egyéniségéhez mért kitűnő alakítást. Kisérőfilmje a Köpenicki hercegnő, Coolen Moore legbájosabb vigjáték-attrakciója.

A Corso mozi mindkét karácsony nap kitűnő műsorokkal várja közönségét. Karácsony első napján Tom Mix, ez a közkedvelt cowboy színész egyik legujabb filmje, „Fel a kezekkel” van műsoron. Kiegészítő filmje „Az aszfalt virág” 8 felvonásos rendkívül hatásos dráma, amelyben Virginia Vali játsza a főszerepet a tőle megszokott bájos kedvességgel.

A Corso mozi karácsony másodnapján, szardán „A kadett-erény”, egy csoda bájos katona életképe van műsoron főszerepében a közkedvelt művészpár, William Boyd és Bessie Love. Ugyanekkor egy másik filmkülönlegesség van műsoron, „A világ szeme” címmel. Egy fotoreporter kalandjai földön, vizen és levegőben. Ennél izgalmasabb és mulatságosabb filmet még nem pergették a Corso moziban.

Közgazdasági akadályok.

A születés és megtestesülés nagy ünnepén, az Urjövét és Incarnatio szent évfordulóján karácsonykor: benső boldog örömet okoz emlékezni az isteni Mesterről, a legnagyobbbról, a legtökéletesebből.

Hangjának csengése édesebb volt, mint az Igazság óhaja; tisztább, mint a samáriai kut és békésebb a virágzó olajfák tavaszi suttogásánál Názareth kertjeiben.

A Szeretet hangja sugárzott ki az Ifjuság és Igazság Istenének szent olajjal felkent alakjából s meghódította az egész világot s el fog terjedni valamikor a többi bolygókon is. (Krestos tanítása.)

Az ifjuság és szépség tavaszának megérkezési ünnepéről boros lélekkel lehet csak a mai közgazdasági mezőkre fordulni. Az emberek szeretet helyett szorongatják egymást; agyafurt kartelrendszerrel, forgalmi és vámakadályokkal igyekeznek a munkálkodókat jogos keresményüktől megfosztani s a többtermelés helyett a kevesebb természetést előmozdítani.

Mária Terézia idejében kezdtek emlegetni: Magyarország saját zsirjában fullad meg. Egy század múltán a kiegyezés után humorosan hangoztatták: „Hadd lássuk hát egyszer azt a zsirt; a megfulladást majd csak elintézzük magunk!” Ez a hihetetlen állapot napjainkban, sajnos, bekövetkezett.

Mialatt 73 kartelalakulat 30—40 százalékos drágítással igyekszik reá kényszeríteni iparcikkeit a hazai termelésre és fogyasztásra, nyers-terményeink még mindig nem tudtak utat törni maguknak az elzárt német piacok helyett Róma, Milano és Varsó felé s előállítási önköltségi áron alul kerülnek forgalomba.

Az egész gazdasági év szaktanácskozásai kevés eredménnyel e körül forogtak. Sokan a vasuti szállítás két és félszeresen fel-emelt díjait okolták mindenért, kapcsolatban a szénforgalmazás megdrágításával. A szén mindenek a mozgó rugója. Maga a kormány belátta már a tranzit-tarifák tarthatatlanságát, melyek a környező ellenséges államok termelvényeit olcsóbban szállították keresztül rajtuk, mint saját termésüket s utóbbi evvel versenyképtelenné tették.

Sok a panasz a vasuti mérlegdíjra, melyet a békebeli két koronáról vagononként 105 pengőre srófoltak fel. A közvetvámot a legkisebb falvak állomásain is beszedik, még pedig 12 pengőt nagy vagononként: olyan puszta állomásokon is, ahol sem falu, sem közvet nincs. Behajtják még a mezői répvasutakon szállított gabona és állatok után is, holott ezen vasutak nem az utakon, hanem a szántóföldeken haladnak. Ki viselje a mérlegdíj és közvetvám költségeit? A kereskedelem ügyesen áthárította a termelőkre, kiknek ennyivel olcsóbbá váltak termékeik.

A nyáron a hazai gyapju „eladhatatlan” volt a szó legridegebb értelmében; nem kellett senkinek. A gyapjukereskedelem részéről kértek, hogy ennek okait domborítsam ki. A vámkedvezményekkel, refakciókkal, fuvarprivilegiumokkal és egyebekkel agyon támogatott textil gyáraink délamerikai

és ausztráliai silányabb gyapjut importálnak, ugynevezett keverési célokra, vagy pedig a belföldi árak letörésére s a külkereskedelmi mérleg megjavítására? És nincsenek reászorítva, hogy a magyar kereskedőktől vegyék meg a hazai gyapjutermetést vámmentesen behozott gépek foglalkoztatására.

A végre napirendre tűzött vasuti tarifa olcsóbbá tételénél, a kötelező díjszabás egységesítése a helyi érdekű vonalakon elengedhetetlenül sürgős. Minden helyi érdekű vasutnál a díjszabást elülről kezdik: így Szeged és Baja között négyszer számítják mindig újra kezdve.

A termelés eszközei: a szántógépek, olaj, benzin, petroleum, műtrágya, tulmagas luxus-vámokkal drágítottak. Itália és más államok vámmentes behozatalával szemben, mely országok a termelés fokozására törekednek s hogy ezt előmozdíthassák, azért nem sujtják a szántómotorokat 800—1200 pengő vámköltséggel. Ez a traktor vám leszállítása már októberre kilátásban volt, de mostanáig sem valósult meg a földmivelés érdekében.

Késik a tűz- és jégbiztosítások államosítása és olcsóbbá tétele is. A dohány-jégbiztosítás a legdrágább; jelenleg 11 százalékos díjtétele: ha általánosan kötelező volna az egész dohányterület biztosítása, csak 3 százalékba kerülne.

A zsirbafulladás legalacsonyabb árengységeire lenyomott gabona és állatok mellett a fővárosban kibíratatlan drágaság dühöng. A többi világvárosnál nem ismert zárt városi vámsorompó hálózatot mielőbb meg kell szüntetni és lerombolni szintén a 42 fős fővárosi illetékekkel együtt a belső fogyasztás megháromszorozása végett.

Csak így lehet némileg enyhíteni, német birodalmi volt bajtársainknak háladus viselkedését hazánkkal szemben, amikor az élő állataink bevitelét kutyákon, macskákon és a vágott tollú baromfiakon kívül mind kitiltották és „Materialsteuer” fogásukkal a magyar dohány bevitelét is megakadályozták, borainkról nem is beszélve.

A hitelkérdés hosszulejárati rendezésére ezuttal nem térek ki, már sokszor megígérték.

Reméljük, hogy az új gazdasági kormányzat a jelentkező sokféle bajokkal végre gyökeresen meg akar birkózni s minden követ megmozgat azoknak megszüntetésére.

A nagyfeszültségű gazdasági válság egyszerre csak rossz emlékként eltűnik, mint Waterloo után is történt a XIX. század harmincas éveiben.

S ekkor újra felragyog az Aranykor nagy prófétájának isteni szava: „Pax in terra hominibus bonae Voluntatis”!

Dr. Medveczky Károly
gazd. főtanácsos, nagybíró,
megyebizottsági tag.

— **Borbély, fodrász, női fodrász és manikűr-üzleteknek** december 24-én, hétfőn este 7 óráig, dec. 31-én Szilveszter napján este 9 óráig szabad nyitva tartaniok; ezzel szemben dec. 25-én és január 1-én déli 12 óráig a másnap reggeli üzleti nyitásiág kell nyitva lenniök.

A debreceni dalosverseny előkészületei

Még nagyobb szabásúnak ígérkezik a debreceni dalármiting, mint volt a szegedi.

Az Országos Magyar Dalos-szövetség most tartotta rendkívüli közgyűlését dr. Sipőcz Jenő budapesti polgármester és Gerlőczy Béla elnöklésével. A közgyűlés kimondotta, hogy a XII-ik országos dalár versenyt Debrecen város meghívására 1929. június 28—30-ikán Debrecenben tartják. Megállapították egyúttal a nevezések feltételeit és elhatározták, hogy a korábbi szokásoktól eltérően ezen a versenyen a helyszíni, tehát a debreceni dalárdák is részt vesznek. A Király-díj helyett a jövő évben lesz először az első versenydíj a Kormányzói-díj. Az Országos Dalos-szövetség felhívást is fog intézni az egyes törvényhatóságokhoz, amelyben felkéri azokat, hogy a versenyre ajánljanak fel tiszteletdíjakat.

Az Országos Dalos-Szövetség az elmúlt napokban Budapesten nagy hangversenyt rendeztek, amelyen a Kormányzón és családján kívül az összes Magyarországon tartozkodó Habsburg-főhercegnők és főhercegek is megjelentek.

Az országos dalosversenyen való résztvevésre országsszerte megtették az előkészületeket az egyes dalárdák, úgy hogy az eddigi előjelekből ítélve az 1929. évi dalárverseny iránt oly óriási érdeklődés nyilvánul meg, amire eddig még nem volt példa.

Debrecen város kiküldötte, Balta Bertalan dr. városi tanácsnok bejelentette, hogy a város nemcsak a dalosokat látja a versenyen szívesen, hanem a magyar dal iránt érdeklődő közönséget is. A vendégek számára megfelelő szállásról gondoskodnak. A vendégek részvételi díja 6 pengő, amelyen az elszállásoláson kívül az a jog is benne van, hogy igényt tarthatnak mérsékelt áruvasuti igazolványra. A város olcsó étkezéssel is gondoskodik. Az összkart rádió továbbítja, az érdekesebb momentumokról filmfelvételeket készítenek és egy emlékalbum kiadását is tervbe vette a szövetség. Eddig 181 dalosegylet jelentette be részvételét úgy, hogy közreműködő dalosok száma máris 7500 körül jár.

A legszebb

karácsonyi ajándékok:

RÁDIÓ, VILLAMOS FŐZŐ- EDÉNYEK, SZERVIZEK stb.

BRUSZT JÓZSEF

okl. gépészmérnök elektrotechnikai vállalatánál
Szent István-tér 4. Telefon 255.

Telefunken és Philips-csővek mélyen leszállított áron kaphatók!

GYŐZDŐDJEK MEG,

hogy csak a

„**Hattyú**”

mosodában készült fehérnemű és gallér a legszebb és legolcsóbb. — Azonkívül elvállal mindenféle férfi- és női szövetrohák tisztítását.

Fest és tisztít

legszebben és legolcsóbban

Péter Pál-ucca 1. (Plébánia templom mögött)

Helyi képviselőt

keres elsőrangú **elektromotorgyár**. Megbízható, jól bevezetett műszaki cégek küldjék ajánlatukat „Elektromotorgyár” jellegre Blockner J. hirdetőirodába, Budapest, IV., Szemmelweis ucca 4.

Gyékény sodrony

COCUS

lábtörő olcsón
beszerezhető

UTRY PÁL Fiainál

Erzsébet kir. u. 38. Tel. 280.

Jánoshalmi Villanytelep

iparigazolvánnyal rendelkező
**villanszerelő
vállalkozónak**

1929. január 1-től december 31-ig átadja hálózatának és közvilágítási lámpáinak karbantartását szerződésileg.

Bővebbet:

Török Mihály ügyvezetőnél
Jánoshalmán, Fő-ucca 1155.

— **Tánciskola.** Laky tánciskola az Ipartestület nagytermében 25. kedden este, karácsonyi táncestélyt tart.

Nincs többé nedves lakás.

Építkezéseknél, átalakításoknál **HERAKLIT**

nélkülözhetetlen. A legtökéletesebb hang, nedvesség és hő szigetelő. Falazás, válaszfalak és stukaturhoz a legalkalmasabb.

Egyedárusító: **Pollák József** fakeskedő, Baja.

SINGER
varrógép

RÉG BEVÁLT JÓ MINŐSÉGBEN

Kedvező fizetési feltételek

SINGER VARRÓGÉP, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BAJA, Erzsébet kir. u. 10.

Kaas Albert báró egyetemi nyilvános rendes tanár.

A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Kaas Albert báró dr-t volt országgyűlési képviselőt az egyetemi közgazdasági tudományi karon a közjogi és összehasonlító államjog tanszékének egyetemi nyilvános rendkívüli tanárát ezen tanszék egyetemi nyilvános rendes tanárává nevezte ki. Báró Kaas Albert fia Kaas Ivor bárónak, a híres s nagy nevű publicistának. Egyébként ő a favoritja a bányakerületi evangélikusok világi felügyelői tisztjének.

— **Szolgabirói kinevezések.** A szombati megyegyűlés végén közölte a megyei törvényhatósági bizottsággal Bisztray-Balku Gyula főispán, hogy Trukka József jános-halmi szolgabirót, aki a jelenleg Kairóban tartózkodó Kuluncsich Viktor főszolgabiró helyett vezeti a főszolgabiróságot, tb. főszolgabiróvá, dr. bajsai Vojnits Aladár budapesti lakost pedig tb. szolgabiróvá nevezte ki.

— **Megszűnt minden hajóforgalom a Dunán.** A Dunagőzhajózási Társaság és a Magyar Folyam és Tengerhajózási Társaság közli, hogy a mai nappal a Dunán az összeforgalmat beszüntette.

Szaloncukor.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a karácsonyi ünnepekre nagyobb mennyiségű **szaloncukorkákat**

készítettem s azok eladását kicsinyben és nagyban megkezdtem.

Tisztelettel:

KEMÉNY ISTVÁN
cukrász,

Flórián ucca 38. sz.
szerdán, szombaton a hetipiacon

Szűcs- és szörme árukban
HOLCZER
(Baja, Erzsébet kir. u. 24. sz.)
vezeti
Izléses!
Divatos!
Olcsó!
Javítások és átalakítások is vállaltatnak.

**„KALOR”
a kályhák királya**
előnyösen beszerezhető.
UTRY-nál
Erzsébet kir. u. 38. Tel. 280.

Tel. 328.

Ölfa

Tel. 328.

Tűzifa, szén, koks az alanti árak mellett kaphatók:

Gyertyán-hasab ölenként	—	66 P
Bükk-hasab ölenként	—	64 P
Szil-tölgyhasab ölenként	—	58 P
Tölgy-hasab ölenként	—	58 P
Gömb ölenként	—	50 P
Két éves száraz aprított fa mm-ként.	—	4 P

Bécsi diókoksz, valamint I-a bányakoksz és porosz-szén a rendes napi árban.

Az árak házhoz szállítva értendők

Tel. 328.

Ölfa

Tel. 328.

Szörmedivat, ami a bajai hölgyeket érdekli!

Városunk hölgyközönségének nehéz gondot okoz, hogy vajjon hol szerezzék be a téli szörmeszükségletét. Mert igen fontos, hogy elsőrangú szörmet kapjon feltétlen megbízható cégtől. Mink, akik jól ismerjük városunk szülöttjét, Reichenberg szűcs mestert, nyugodtan ajánljuk Baja lakosságának, mert biztosak vagyunk abban, hogy kipróbált jó kiszolgálásban lesz részük. A külföldi tanulmány útján szerzett tapasztalatai nagy előnyére szolgálnak vásárló közönségének.

Tehát bajai hölgy csak Reichenberg szűcs mester és szörme-áruház tulajdonosnál vásároljon. Budapest, Belváros IV., Hajó-utca 16. Sütő-utca sarok.

REICHENBERG JAKAB

szűcs mester
Budapest, IV., Hajó-utca 16—18.

Csillárok

gyári áron kiárusítatnak

Bohner és Társai cégnél,

Baja. Telefon 256.

Könnyű, törhetetlen, viharálló, fagy, víz és tűzmentes a valódi Hatschek-féle **Eternit.**

Javításmentes az **ETERNIT** háztető.

A JELENKOR LEGJOBB TETŐFEDŐ ANYAGA

Eternit

PALA

ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS, KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 33 GYAR NYERGES ÚJFALU

Kapható:

Kizárólag

Goldschmidt

Lajos

fatelepen,

Baja, Sugovica part

TÉGLA: MOHÁCSI és DUNASZEKCSŐI napi árban.